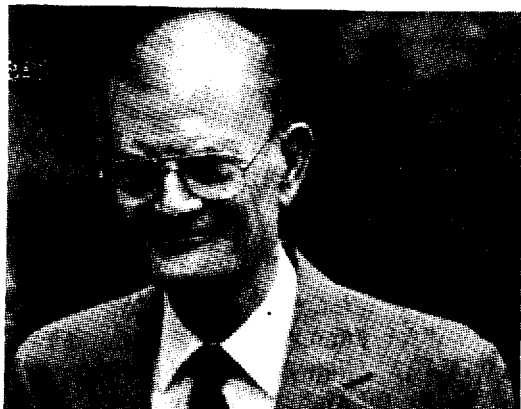

የሚሊዮናዊያን አቋምና የለውጥ ሂደቱ መስተጋብር

የኤስ.አይ.ኤም የሚሊዮን ለቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን መወለድ ያደረገውን ከፍተኛ አስተዋፅኦ በተመለከተ ቀደም ባሉት ምዕራፎችና በአንደኛውና በሁለተኛው ቅጾች ውስጥ በዝርዝር ለማመልከት ተሞክሯል። የኮሚዩኒዝም ፍልስፍና በሃይማኖት ላይ ሊዘምት የጥፋት ሰይፉን እየሳለ በነበረበት የኢትዮጵያ አብዮት ዋዜማ ላይ የኤስ.አይ.ኤም ሚሊዮን የውስጥና የውጭ ገጽታና አቋም በተለይም ከቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጋር የነበረው ግንኙነት ምን ይመስል እንደነበር ይህ ክፍል ይቃኛል።

ሚ/ር ጆን ካምበርስ

ከ1973-1984 እ.ኤ.አ የምሥራቅ አፍሪቃ የኤስ.አይ.ኤም ዳይሬክተር የነበሩ

«ሚሊዮናዊያን በፍጥ ይመሰላሉ፤ ፍጥን በተገቢው ማጣ ላይ በተገቢው ሰዓት ብንበት ነው መሬቱን አጻብርልን ጥሩ አዝመራ እንዲመረት ሊያግዝ ይችላል። ነገር ግን ፍጥን በአንድ ቦታ ከምረን ለብዙ ጊዜ ብናቆይው ገምቶ መሰንፍጡ አይቀርም። ሚሊዮናዊያንም እንዲሁ ያለ ጥናት በአንድ ቦታ ከተከማቹ ውጭ ተመሳሳይ ይሆናል።»⁶¹

በአብዮቱ ዋዜማ በኤስ.አይ.ኤም ታሪክ ውስጥ በርካታ ቁጥር ያላቸው ሚሊዮናዊያን ከየትኛውም ዓመት ይልቅ በኢትዮጵያ ተሰማርተው የነበረበት ወቅት ነበር። ለንጽጽር ይረዳ ዘንድም ከ1966 ዓ.ም. ጀምሮ በተከታታዮቹ አስር ዓመታት በሀገሪቱ ውስጥ የነበሩትን ሚሊዮናዊያን ቁጥር የሚያመለክተው የስታትስቲክስ መግለጫ በሚከተለው ሁኔታ ቀርቧል፤

⁶¹ Howard Brant, 1984, P. 6

ጢ/ር ጆን ካምበርስ

ከ1973-1984 እ.ኤ.አ የምሥራቅ አፍሪቃ የኤስ.አይ.ኤም
ዳይሬክተር የነበሩ

ዓመተ ምህረት (በኢትዮጵያ አቆጣጠር)	የሚሲዮናዊያን ቁጥር
1965/1966	333
1966	305
1967	275
1968	275
1969	65
1970	72
1971	41
1972	41
1973	41
1974	44
1975	45

(ምንጭ፤ ኢስ.አይ.ኤም ኢንተርናሽናል ቢሮ ቢተ መዛግብት።)

በሠንጠረዥ ውስጥ እንደተመለከተው 333 ያህል ሚሲዮናዊያንና ቁጥራቸው 1500 ያህል የሚደርሱት ተባባሪ የሀገር ተወላጆች በቋሚነት ተቀጥረው በልዩ ልዩ የኢስ.አይ.ኤም ኢትዮጵያ ጣቢያዎችና ተቋማት ውስጥ ሥጋዊና መንፈሳዊ አገልግሎቶች ይሠጡ ነበር።

በተለይም ትልልቅ ተቋማትንና ሆስፒታሎችን የሚያስተዳድሩት የሻሽመኔ፣ የወላይታ ሶዶ፣ የደሴና የዲላ የሚሲዮን ጣቢያዎች በሥራቸው በርካታ ቁጥር ያላቸውን ሚሲዮናዊያንን ይዘው ስለነበር በመግቢያው ላይ የተጠቀሰው «የፍግ ክምር ምግሌ» በትክክል በመፈጸሙ የሚሲዮኑ ህልውና ከውስጥና ከውጭ በተነሱ ችግሮች ሳቢያ ተወጥሮ የተቀሰፈበት ወቅት እንደነበር ወቅቱን አስመልክተው የፃፉት የራሱ የሚሲዮኑ ቀዳሚ ሚሲዮናዊያን ያረጋግጣሉ።

በሚሲዮኑ ውስጥ ተከስተው የነበሩ የወቅቱ ዋና ዋና ችግሮች

ከላይ ለማየት እንደተሞከረው በዚያን ወቅት በሀገሪቱ ውስጥ የነበሩት አብዛኞቹ የኢስ.አይ.ኤም ሚሲዮናዊያን ወጣቶች ነበሩ። በቁጥር አንፃርም በርከት ይሉ ስለነበር በአንድ ጣቢያ ውስጥ የሚመደቡት ሚሲዮናዊያን ቁጥርም እንዲሁ ከፍተኛ ያለ ነው። ይህ በአንድ ቦታ

በበርካታ ቁጥር መከማቸት መልካም ያልሆነ ተጽዕኖ በማምጣቱ ከላይ እንደተጠቀሰው ምሳሌ ሁሉ! «እንቅስቃሴያቸውና ድርጊታቸው ለሚሊዮኑም ሆነ ለቤተ ክርስቲያናት መሠንፈጥ ደረጃ ላይ ደርሶ ነበር» ይላሉ ዶ/ር ሃዊ ብራንት።

ይህን መሰሉ ችግር ከአሁን በፊት በጎላ ሁኔታ ተከስቶ ባለመታየቱ ለሚሊዮኑ የሥራ መሪዎች ራስ ምታት ሆነባቸው። አባቶቻቸው በሕዝቡ መካከል እየዋሉና እያደሩ ህዝቡ የሚመገበውን በመመገብ የሚለብሰውን እየለበሱ ወንጌልን መስበካቸው ተዘነጋ። ይሄኛው አዲሱ ሚሊዮናዊ ትውልድ ጥይፍ ሆነ። ህዝቡን አይቀርብም። የሚሊዮን ድርጅቶች የወንጌል ሥራ ማቀጃና ማከናወኛ መሆናቸው ቀርቶ የአንዳንድ ሚሊዮናዊያን ፈቃድ መፈጸሚያና የማንነትን ብርታት ማሳያ መሆን ጀመሩ። የአባቶቻቸውን የጎመራ ፍሬ እያስተዋሉ የተሻለ ሥራ ለመሥራት ከመነቃቃት ይልቅ እንዲያውም አንዳንዶች በአባቶቻቸው የተሠራውን እየናዱ፣ ያቆጠቆጠውን መንቀል ጀመሩ። ከቤተ ክርስቲያን መሪዎች ጋር ችግር ሲፈጠር በመመካከርና በይቅርታ ከመቀበል ይልቅ ጣት በመጠቃቂያ መካሰሱ የሚሊዮናዊያኑ የዕለት ተዕለት ትዕይንት ሆነ።⁶²

በወቅቱ ተከስቶ ለነበረው የሚሊዮኑ የውስጥ ችግሮች እንደ ዋነኛ መንስዔ የሚጠቀሱትን ምክንያቶች የዓይን ምሥክር የነበሩ ነባር ሚሊዮናዊያን በራሳቸው ብዕርና አንደበት እንደሚከተለው ጠቅሰውታል!

1. የሚሊዮናዊያኑ ኃላፊነት ምን መሆን እንደሚገባውና ከቤተ ክርስቲያን ጋር የሚሠሩት ሥራ እስከ ምን ደረጃ ድረስ መሄድ እንደሚገባው የሚያመለክት ዝርዝር የተግባር መመሪያ በጠራ መልኩ ያለመኖሩ በቀዳሚነት ከሚጠቀሱት ችግሮች መካከል አንዱ ነው። የሚሊዮናዊያን ድርሻ በቤተ ክርስቲያን አገልግሎት ምን መሆን ነበረበት? ሐዋርያነት? አማካሪነት? ወንጌላዊነት? ዲቁና? ... ይህ ያልተገደበ ስምሪት ለተፈጠሩት ችግሮችና ውጥረቶች በቀዳሚ ምክንያትነት ሊጠቀስ ይችላል።⁶³
2. በ1960ዎቹ ዓመታት አጋማሽ ግድም በመንፈሳዊ መነቃቃት ስም በሚሊዮናዊያኑ በራሳቸው መካከል የተነሣው ወጀብ ለከፍተኛ መከፋፈል በር ከፍተኛ ነበር። «በላላን የመናገርና የጸጋ ስጦታ» አጠቃቀም ጉዳይ እንደ ዋናና ተቃዳሚ የችግር ምክንያት በመቆጠሩ ትልቅ የመከፋፈል መሰናከል ተጋርጧቸው ነበር። ሌላው ቀርቶ በዚሁ ጉዳይ መንስዔነት ጥቂት ሚሊዮናዊያንና የወቅቱ የሚሊዮኑ ዳይሬክተር የነበሩት ሚ/ር

⁶² ዝኒ ከግሁ፤ ገጽ 6-7

⁶³ Brian Fargher, 1996, P. 293

ሆኛስ ሳይቀሩ በተፈጠሩት ችግሮች ምክንያት ከነባለቤታቸው ከጋላፊ ነታቸው እንዲሰናበቱ ተደርገዋል። ሚሊዮኑም ራሱ ለዚህን መሰሉ ችግር አንዳንድ በምክንያትነት ከሚጠቀሱት አቻ የሚሊዮን ድርጅቶች እና ቤተ ክርስቲያናት ጋር የነበረውን ግንኙነት ለማድረግ ተገዷል።⁶⁴

3. አንዳንድ ሚሊዮናዊያን (እንደ ጆን ካከምበርስ አገላለጽ) የሚሊዮናዊነት አገልግሎትን እንደ አባት ውርስ የተቀበሉበት ወቅት ነበር። ሁሉንም እንቅስቃሴ እኔ ካልተቆጣጠርኩት ማለት ጀመሩ። . . . ከሚሊዮናዊያኑና በአዲስ አበባ ውስጥ ከነበሩት ጣቢያዎች ነባር ኢትዮጵያዊያን የሚሊዮኑ ሠራተኞች ጋር በጋራ ተከታታይ ስብሰባ ካደረግን በኋላ ለመላው የሚሊዮኑ አባላት ደብዳቤ እንዲፃፍ ተደረገ። የደብዳቤው ዋና ይዘት የነበረው ማንኛውም ሚሊዮናዊ በኢትዮጵያ ውስጥ መኖር የሚገባው እንደ እንግዳ አገልጋይ እንጂ እንደ ተወላጅ ዜጋ ካልሆንኩ እያለ በመቸገርና በማስቸገር መሆን እንደማይገባው ሁሉም ማስተዋል መቻል ስለነበረበት ይህንኑ እንዲያውቁት ተደርጓል።⁶⁵

4. በረቀቀ ስልትና ይፋ በሆኑ ድርጊቶች አማካይነት ለሚሊዮኑ ህልውና ተፈታታኝ የነበረው ሌላው የእግር እሾህ በጊዜው የተቋቋመው የሠራተኛ ማኅበር ነበር። እንደማንኛውም የሀገሪቱ ሠራተኞች ሁሉ የሚሊዮኑ ተቀጣሪ ኢትዮጵያዊያን ሠራተኞችም በማኅበር መደራጀት ስለነበረባቸው ይሄው ተግባራዊ እንቅስቃሴ የመንግሥትን መመሪያና ከበስተ ጀርባ የተደበቀ ሰውር የፖለቲካ አጀንዳ አንጻር የውጭ ሀገር ሚሊዮናዊያንን ፊት ለፊት ለመጋፈጥ ሌላ የችግር መረብ መዘርጋት ጀመረ። ቀደም ሲል ከሚሊዮኑ ጋር ጤናማ መተሳሰብ የነበራቸው ሠራተኞች በማኅበር መደራጀት ከጀመሩ በኋላ አዲስ ሰው በመሆን የጠላትነት ጥቃት መፈጸም ጀመሩ። የሚሊዮናዊያንን ስም ከማጉደፍ ጀምሮ የሚሊዮን ድርጅቱን የውስጥ ገበያ እያራቁት ለአደባባይና ለመንግሥት በማቅረብ የአቀባባይነቱን ሥራ ተያያዙት።

ያኛው ሚሊዮናዊ በዚህ ገብቶ በዚያ ወጣ፤ እክሌ ከሚባለው የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን መሪ ጋር እክሌ የተባለው ሚሊዮን የተለየ ቅርበት አለው፤ በህክምና አገልግሎት፤ በትምህርት ቤቶችና በሌሎች የሚሊዮኑ እንቅስቃሴዎች እንዲህና እንዲህ የመሰለ ችግር አለ፤ የሚሊዮኑን ጣቢያዎችና ተቋማት «ጭቁኑና የተበዘበዘው ኢትዮጵያዊው ሠራተኛ ተረከቦ ማካሄድ አለበት»፤ ከቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጋር ባለው ግንኙነት ውስጥ ሠራተኛ ማኅበሩ በቀጥታ ገብቶ መሳተፍ አለበት፤ ርዳታና ልማት ለማንና መቼ መሠጠት እንዳለበት እኛ መወሰን አለብን ወ.ዘ.ተ. የሚሉት ገደብ

⁶⁴ Dr. Peter Cotterrel - Interview - 8 June 1999
⁶⁵ John Cumbers, Count it all Joy, 1995, P. 36

አልባ ጥያቄዎች የሚሲዮኑን አስተዳደር ግራ በግጋባት የሚይዘውንና የሚጨብጠውን አሳጡት።

በወቅቱ የኤስ.አይ.ኤም ዋና ጽ/ቤት ህንፃ አገልግሎት ይሠጥ የነበረው ለኢትዮጵያ ብቻ ሳይሆን ለምሥራቅ አፍሪቃ ሀገሮችም (ሱዳን፣ ሱማሊያና ኤደን) ጭምር መሆኑን ቢረዱትም ሁኔታዎችን በማስተዋል ለማስተናገድ ኢትዮጵያዊያን የሠራተኛ ማኅበራቱ ተመራጮች ፈቃደኞች አልነበሩም።

የሚሲዮን ድርጅቶች፣ ተቋማትና ቤተ ክርስቲያናት አምራችና አትራፊ አይደሉም፤ አገልግሎታቸውም ትርፍ ከማግኘት ጋር የተያያዘ ስላልሆነ የሠራተኛ ማኅበራት የማቋቋም አስፈላጊነቱና ተገቢነቱ አልታየንም በማለት ቢከራከሩም ሰሚና አድማጭ አላገኙም። በመሆኑም የሚሲዮኑ ተቋማት እንደ ሀገርኛ አምራች፣ አትራፊና አገልግሎት ሰጪ ድርጅቶች እኩል ተቆጥረው በየሚሲዮን ተቋማቱ ውስጥ የሠራተኛ ማኅበራቱ እንዲቋቋሙ ተወሰነ። በዚሁ መሠረትም በየጣቢያውና በየተቋማቱ ያሉ የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን ተቀጣሪዎች በየሙያ ዘርፋቸው ማኅበራቸውን አቋቋሙ። አስተማሪዎች በመምህራን ማኅበር፣ የጤና ባለሙያዎችም እንዲሁ በዘርፋቸው ማኅበራቸውን አቋቋሙ ሚሲዮኑን በጥያቄዎች ጋጋታ ማደናገሩን ተያያዙት።

ኤስ.አይ.ኤም በዚህን መስሉ የውጥረት አጣብቂኝ ውስጥ በነበረበት ሰዓት በኢትዮጵያ ውስጥ ሰፊ አገልግሎት በመስጠት ላይ የነበረው የሰባተኛ ቀን አከባሪ አድኼንቲስት ሚሲዮን የሌሎች ሚሲዮናዊያንን ዓይን የሚከፍትና የደርግ መንግሥትን የሚዳፈር አንድ ወሳኝ የሆነ እርምጃ መውሰዱን ለመንግሥት አስታወቀ፤ ዶ/ር ሐዊ ብራንት እንደሚከተለው ይገልጹታል፤

አዲስ አበባ ውስጥ ካሉት ታላላቅ ሆስፒታሎች የአንዱ ማለትም የንግሥተ ነገሥታት ዘውዲቱ መታሰቢያ ሆስፒታል ባለቤት የነበረው የሰባተኛ ቀን አከባሪ አድኼንቲስት ሚሲዮን እርሱ በሚያስተዳድራቸው ድርጅቶች ውስጥ በፍፁም የሠራተኛ ማኅበር ሊቋቋም እንደግይቶል ለደርግ መንግሥት አስታወቀ። የሚሲዮኑን አቋም ለማስለወጥ መንግሥት በግድ ግፊት የሚያደርግ እንኳን ቢሆን አገልግሎታቸውን አቋመውና ድርጅቶችን በሙሉ ለመንግሥት አስርከበው ከሀገር እንደሚወጡ በድፍረት ገለጹ። በመንግሥት የሚወስደውንም ግንኙነትም የጋደል እርምጃ ለመቀበል መዘጋጃቸውንም አስታወቁ።⁶⁶

⁶⁶ Howard Brant, 1984, P. 16

መንግሥትም ለአድቪንቲስት ሚሲዮን ውሳኔ በፍፁም እንደማይበገር በግልጽ በማሳወቁና በደርጉ ሊቀመንበር በመንግሥቱ ጋ/ማርያም በተባረ ደብዳቤ ንብረታቸውን መውረስ በመጀመሩ ሁኔታውን በጥንቃቄ በሚከታተሉት ሌሎች የሚሲዮን ድርጅቶችና በኢትዮጵያዊያን ሠራተኞች መካከል የተፈጠረው ያለመግባባት ከዕለት ወደ ዕለት እየከረረ መሄድ ጀመረ። መንግሥትም በየሚሲዮን ተቋማቱ ውስጥ ተቀጥረው ለሚሠሩ ሠራተኞች የልብ ልብ መስጠት ብቻ ሳይሆን የአንዳንድ የሚሲዮን ድርጅቶችን ንብረት ከመውረስ ጎን ለጎን ስም አጎዳፊ የሆኑ በራሪ ወረቀቶችንና ውሳኔዎችን በየመንግሥት ተቋማቱና በተለያዩ ስምና ዓላማ በሀገሪቱ ውስጥ ይገኙ የነበሩ የሚሲዮናውያን ተቋማትና ሚሲዮናዊያኑ ራሳቸው ያገኙአቸዋል ተብለው በሚገመቱበት አካባቢዎች ሁሉ የሠራተኛውን ስም ተገን በማድረግ ማሠራጨቱን ተያያዘው።

በዚያን ወቅት ማንነታቸው ካልታወቁ አካላት ይሠራጩ ከነበሩት ጽሁፎች መካከል አንዱ የሚከተለውን የመሰለ ይዘት ነበረው፤

... ሚሲዮኖች እንደሚሉት ወደ ሀገር ውስጥ የሚገቡት ሃይማኖታቸውን ለማስፋፋትና ለማስተማር ሆኖ ... ዓላማቸው ግን መጽሐፍ ቅዱስን ተገን በማድረግ በምሥጢር ንግዳቸውን ለማስፋፋትና ለእያንዳንዳቸው ሥራ የማግኛ ዘዴ ነው። ይህም ብቻ ሳይሆን፤

- ☞ የሀገሪቱ ዜጎች በድርጅታቸው ሊቀጠሩ ፈረንጅ የበላይነት እንዳለው ማሳወቅ፤
- ☞ የሀገሪቱን ሁኔታ በግጥናትና ጥቅም የሚያገኙበትን የሥራ መስክ መክፈት፤
- ☞ በድርጅታቸው ተቀጥረው የሚሰሩ ኢትዮጵያዊያን አንድነት እንዳይኖራቸው አለያይተው መያዝና ግዘዝ፤
- ☞ አንድ ዓይነት የትምህርት ደረጃ ያላቸውን ጥቁርና ነጭ ተመሳሳይ ደመወዝ እንደመክፈል ፈንታ ነጩ የበላይነት እንዳለው በግመን ጥቁሩን በዝቅተኛ ደመወዝ ማሠራት፤
- ☞ ከሀገሪቱ ባለሥልጣኖች ጋር ውስጥ ለውስጥ በመስግግት የሀገሪቱን ሀብት ወደ ሀገራቸው ግጋዝ፤
- ☞ በድርጅቶቻቸው ውስጥ ተቀጥረው የሚሠሩ ኢትዮጵያዊያን ሥራቸውን አከብረው ቢሰሩ እንኳ ለነጮች ካልሰገዱ እንደ ዕቃ ተቆጥረው አላንዳች በቂ ምክንያት ከሥራቸው ማገድ።

. . . ስለዚህም እነዚህን መሰል የንግድ መስኮች ከያሉበት እየታደኑ በኢትዮጵያዊያን መያዝ አለባቸው። የነጭ ሃይማኖት የኢትዮጵያዊያንን አንድነት እያለያየ ስለሆነ ከሀገራችን መውጣት አለባቸው። (ተመጥኖ የተወሰደ)።⁶⁷

ይህን መሰሉ የከረረ የውስጥ ውጥረት በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮንም የወቅቱ ችግር ስለነበረ ጉዳዩን በጸሎት በማቆየት ምክክር ከተደረገ በኋላ «ምናልባት የተሻሉ ዓመታት ሊመጡ ቢችሉስ? እንደ አድቬንቲስት ሚሲዮን ቶሎ ርምጃ ከመውሰድ ይልቅ በሠራተኛው የተጠየቀው ጥያቄ ምላሽ ቢሠጥበት?» የሚሉት ጥያቄዎች ለሁለት ዓመታት ሲብላላ ከቆየ በኋላ ስምምነት ላይ ተደርሶ በኤስ.አይ.ኤም የሚሲዮን ድርጅትና በኤስ.አይ.ኤም ሠራተኞች ማኅበር መካከል አፈሲላዊ የሆነ ድርድር ተደርጎ በሚሲዮኑና በኢትዮጵያዊያኑ ሠራተኞች መካከል የጋራ ስምምነቱ ሊፈረም ችሏል።⁶⁸ በወቅቱ የኅብረት ስምምነቱን የፈረሙት ጆን ካምበርስ «ምናልባትም ሀገሪቱን ለቀን እንድንወጣ እግዚአብሔር ፈቃዱን መግለጥ የጀመረበት ቀን ነው።»⁶⁹ በማለት ዕለቱን ይገልፁታል።

ጆን ካምበርስ ከኤስ.አይ.ኤም ኢንተርናሽናል ጽ/ቤት ጋር ያደርጉት፣ በነበረው የደብዳቤ ልውውጥም የሚከተለውን ጠቅሰው ነበር፤

ስምምነቱ እንደተፈረመም ወዲያው የሠራተኛ ማኅበሩ በእኛ ላይ የክስ ዝርዝሮችን ማጉረፍ ጀመረ። ተራ በተራም የኤስ.አይ.ኤም ተቋማት በሙሉ ወደ መዘጋት አለባቸው አለበለዚያም ወደ መንግሥት ይዞታነት መዘዋወር አለባቸው በማለት ሠራተኞቹ መግንት ጀመሩ። ከዚያን ዕለት ጀምሮ ሠራተኞችን መቅጣትና ማሰናበት በጭራሽ የማይሞክር ሆነ።⁷⁰

ይህ የውስጥ ችግር በውጫዊው የመንግሥት ተፅዕኖ እየታገዘ ለሚሲዮኑ የራስ ምታትና ህመም የመሆኑ ሁኔታ ከዕለት ወደ ዕለት እየጨመረ መጣ። የሚሲዮናዊያን ድርጅቶች ሕጋዊ ህልውና ዋስትና እያጣ በመምጣቱ በሚሲዮናዊያን ንብረት ላይ ዝርፊያው በየቦታው መካሄድ ጀመረ። በዝርፊያውም መካከል በሚሲዮናዊያኑ ላይ አካላዊና ህሊናዊ ጉዳቶችን የሚያደርሱ ግለሰቦችና የተደራጁ ቡድኖች በየቦታው

⁶⁷ ያልታተመ በፈሪ ወረቀት፤ ከአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የኢትዮጵያ ጥናትና ፖለቲካ ተቋም ቤተ መጻህፍት የተገኘ (call # 2396/01/12).

⁶⁸ John Cumbers, Living With The Red Terror, 1996, PP. 190-191.

⁶⁹ Ibid

⁷⁰ Howard Brant, 1984, P. 17

መታየት ጀመሩ። የሚሲዮናዊያንን የሥራ ፈቃድ ለማደስም ጥያቄውና ፈቃዱ ከታችኛው የገበሬ ማኅበር ወይንም ከቀበሌ ማኅበር መምጣት አለበት የሚል መመሪያ ከመንግሥት በመሠጠቱ የሚሲዮናዊያን እንቅስቃሴ ከዕለት ወደ ዕለት እየተጣበበና እየተመጠነ መሄዱ የገድ ሆነ።

በፖለቲካ ካድሬዎችና በመንግሥት የመገናኛ ብዙሃን (ሬዲዮ፣ ጋዜጦች፣ ቴሌቪዥን ...) አማካይነት በውጭ ሀገር የሚሲዮን ድርጅቶችና በሚሲዮናዊያን ላይ የተፈጸመው የተቀነባበረ የፕሮፓጋንዳ ጥቃትም በጊዜው ውጥረቱን ያበባለው ሌላው ችግር ነበር። በተለይም የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮንን በተመለከተ በወቅቱ በሕዝብ መገናኛ ብዙሃን ይገለጹ ከነበሩት አፍራሽና ተገቢ ያልሆኑ ቅስቀሳዎች አንዱና በሁሉም የሀገሪቱ የመገናኛ ብዙሃን አውታሮችና በውጭ ሀገር የዜና ማሠራጫዎች ቀርበው ከነበሩት መካከል የአንደኛው ዜና ይዘት የሚከተለውን ይመስል ነበር፤

« . . . ንብረትነቷ የሱዳን ኢንተርዬር ሚሲዮን (ኤስ.አይ.ኤም) የሆነች ሸልሸዋንን ኩምቢ መኪና ያልተፈቀደላትንና ያልተሠለፈችበትን የቀይ መስቀል ምልክት ለጥፋ ከአስመራ ከተማ ወደ ውጭ እየወጣች ለወንበዴዎች የሚጠቅም ተግባር ማከናወኗ ታምናበት ክትትል ሲደረግባት ቆይታ እንደለመደችው . . . ከውጭ ወደ አስመራ ልትገባ ስትል አካባቢውን ሲቆጣጠሩ የነበሩ የጸጥታ አስከባሪዎች ሲያስቆሟት ከውስጥ የነበሩት ጥቂቶች ሰዎች ለግምለጥ ሲሮጡ በጸጥታ ተቆጣጣሪዎች መመታታቸውን ከሰፍራው የደረሰን ዜና ገለጠ። በተደረገው ምርመራ ወንበዴዎች መሆናቸው ተረጋግጧል። መኪናዋም ስትፈተሽ ልዩ ልዩ ቦንቦችን፣ ፈንጂዎችና የጦር መሣሪያዎች ተገኝተውባታል።

የውጭ ሀገር ዜና አጠናቃሪዎች ግን መኪናዋ የቀይ መስቀል ንብረት እንደነበረች አስመስለው ያሰራጩት ወሬ ከንቱና መሠረተ ቢሰ መሆኑን ከኤርትራ ክፍለ ሀገር የተላለፈው ዜና ያመለክታል። . . . የሱዳን ኢንተርዬር ሚሲዮን ዲሬክተር ሚ/ር ጆን ቢኮምበርስ በሰጡት መግለጫ ስለ ሁኔታው ሰፊ ምርመራ ከተደረገ በኋላ በተጠቀሰው ቀን የሱዳን ኢንተርዬር ሚሽን ንብረት የሆነ መኪና በእንዲህ ዓይነቱ ጉዳይ ውስጥ አለመግባቱን አረጋግጠዋል።⁷¹

ይህንን የፈጠራ ዜና በመገናኛ ብዙሃን ያዳመጡት የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያናት መሪዎችና ምዕመናን ለጊዜውም ቢሆን የሚሲዮኑ ስም በከፋ በመነሳቱ መደናገራቸው አልቀረም። በሚሲዮኑና በቤተ ክርስቲያን መሪዎች መካከልም ትንሽ የጥርጣሬ ብልጭታና የልብ

⁷¹ አዲስ ዘመን ጋዜጣ የካቲት 16/1967 ዓ.ም.

ሀዘን ተፈጥሮ ስለነበር ይህንኑ ውጥረት ለማርገብ ሲሉ የኤስ.አይ.ኤም ዳይሬክተር ዜናውን ለማስተባበልና ሁኔታውን ለማረጋጋት የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያናት በሚገኙባቸው አካባቢዎች እየተዘዋወሩ የተቻላቸውን ሁሉ የማስተባበል ማረጋገጫ በመስጠት ጥረት ማድረጋቸውንም በየመጻሕፍቶቻቸው ውስጥ በዝርዝር አስፍረዋል።⁷²

በለውጥ ማግሥት - የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንና የሚሲዮኑ ግንኙነት

የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን የውስጥና የውጭ ችግሮች እያበጡና እየሰሩ የሚሲዮን ድርጅቱ በለመደው ፍጥነት አላራምድ ብለውት እንደ ገላ ንፍፊት ባስነከሱት ወቅት ከቤተ ክርስቲያን ጋር ግንኙነቱ ምን ይመስል ነበር ብሎ መጠየቁ አግባብነት ይኖረዋል።

የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን አዲሱ የማስተባበሪያ ቢሮ ከተከፈተበት ከ1967 ዓ.ም መስከረም 1 ቀን ጀምሮ በውስን የሰው ኃይልና አቅም በመላው ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያናት ዙሪያ እንዲያከናውን የተጣለበት ኃላፊነት እጅግ የገዘፈ እንደነበር ተጠቅሷል። ይህ በዚህ እንዳለ የዋና ጸሐፊው እና የሥራ አስፈጻሚው ኮሚቴ ሌላውና ዋናኛው አጣዳፊ አደራ ከኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን ጋር መኖር የሚገባውን የተሻለ አሠራር እንዲቀይስና፤ የተበላሹ የሚመስሉ ግንኙነቶችን እንዲያስተካከልና ነባሮቹና ሥር የሰደዱት ችግሮች ቶሎ እንዲፈቱ የተቻለውን ጥረት ማድረግ ይጠበቅበት ነበር።

በዚሁ መሠረትም ጽ/ቤቱ ሥራውን እንደጀመረ ቅድሚያ ትኩረት የሰጠው ከሚሲዮኑ ጋር ወደፊት ሊሠሩ በሚገባቸው ተግባሮች ላይ መምከር ነበር። ሚሲዮኑም ቢሆን ምንም እንኳን በውስጥ ችግሮቹ መንስዔነት አጣብቂኝ ውስጥ ገብቶ «የረዳት ያለህ!» እያለ መፍትሔ አመንጪና ታዳጊ የሚሻበት ወቅት ቢሆንም ከቤተ ክርስቲያን ጋር መደረግ ለሚገባቸው ውይይቶችና ምክክሮች አትኩሮትና ጊዜ መስጠቱ አልቀረም።

በተለይም የኤስ.አይ.ኤም ኢንተርናሽናል ቢሮ ጄኔራል ዲሬክተር የነበሩት ዶ/ር ሬይዋንድ ዴቪስ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ዋና

⁷² John Cumbers, Count It All Joy, 1995, PP. 40-42, and Living With The Red Terror, 1996, P. 63

ጽ/ቤት በተከፈተበት በመስከረም ወር 1967 ዓ.ም በኢትዮጵያ ጉብኝት ለማድረግ መምጣታቸው ወደፊት ሚሲዮኑና ቤተ ክርስቲያን ሊኖራቸው የሚገባውን አቅጣጫ ጥርት አድርጎ ጠቁሟል ተብሎ የታመነበት ሃሳብ መንጭቱ ነበር።

ዶ/ር ሬይሞንድ ዴቪስ እንደመጡ ያከናወኑት ትልቁ ተግባር ቤተ ክርስቲያንና ሚሲዮኑ ወደፊት እንዴት አብረው መሥራት እንደሚገባቸው በተዘጋጀው ረቂቅ የስምምነት ሰነድ ላይ ሁለቱን አካላት አወያይቶ ማስማማት ነበር። ኮልፌ በሚገኘው የቢንግሃም አካዳሚ ግቢ ውስጥ የተደረገውን የሚሲዮኑንና የቤተ ክርስቲያኒቱን የጋራ ስብሰባ ሚ/ር ጆን ካምበርስ «ታሪካዊና በወቅቱ በሁለቱ አካላት ግንኙነት መካከል የነበረውን ጥቁር ደመና የገፈፈ አጋጣሚ» ይሉታል። ከውይይቱ በኋላም ከቤተ ክርስቲያንና ከሚሲዮኑ የተወከሉና እኩል ቁጥር ያላቸው አባላት የሚሳተፉበት ቋሚነት ያለው የጋራ የመግከርት ጉባዔ እንዲሰየም ተወሰነ። እንደ ሚ/ር ካምበርስ አገላለጽ ጅምሩ መልካም ቢሆንም ረቂቅ የስምምነቱ ሰነድ ተፈርሞ ሙሉ ብሙሉ ተግባራዊ ለመሆን ዓመታትን አስቆጥሯል።

ዶ/ር ፒተር ኮትራል እንዳረጋገጡት፤ «የዶ/ር ሬይሞንድ ዴቪስ እና የዶ/ር ሄልሰር (ከዶ/ር ዴቪስ በፊት ዳይሬክተር የነበሩ) ሰዎች ፅኑ ሃሳብ የቤተ ክርስቲያንና የሚሲዮኑ ሚና ጥርት ብሎ መታየት አለበት የሚል ነበር። ቤተ ክርስቲያን ቤተ ክርስቲያን ነች። ሚሲዮኑም እንዲሁ ማከናወን ያለበት የሚሲዮኑነትን የድጋፍ ሥራ ብቻ መሆን አለበት»⁷³ የሚል አቋም ሲሆን ዶ/ር ፒተር ሁኔታውን ሲያብራሩ እንደሚከተለው ገልጸውታል፤

ከ1928 ዓ.ም. የኢጣሊያ ወረራ በፊት የቤተ ክርስቲያንና የሚሲዮኑ ግንኙነት መልካም ነበር። በዚያን ወቅት የነበሩት የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮናዊያን ራሳቸውን ሙሉ ለሙሉ ሰጥተው የነበረው ለወንጌል ሥርጭት፣ ለቤተ ክርስቲያን ተከላና ለቅዱሳት መጻሕፍት ትርጉም ለመሳሰሉት ተቀዳሚ ተግባራት ነበር። በቤተ ክርስቲያን የውስጥ ጉዳይ በፍፁም ሲገቡ አልሞከሩም። ከኢጣሊያ ወረራ በኋላ በነበሩት ዓመታት ውስጥ ግን ሁኔታው ፍፁም መለወጥ ጀመረ። ሚሲዮናዊያን ከቤተ ክርስቲያን ውጭ ያሉ ቢሞሰሉም እውነታው ግን ከዚያ የተለየ ነው። በቤተ ክርስቲያን ላይ ሥልጣን እንዳላቸው አድርገው ራሳቸውን መቆጣጠር ጀመሩ። ይህንን ለማድረግ የተደፋፈሩበት ዋናው ምክንያት የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን አግኖችን በየትምህርት ቤታቸው፣ በየክሊኒኮቻቸውና በሌሎች ተቋማት ውስጥ

⁷³ Dr. Peter Cotterrel - Interview - 8 June 1999

መምህር፣ የቤና ባለሙያ ወ.ዘ.ተ አድርገው መቅጠር ከጀመሩ በኋላ ነው።
ይህንንም ጉዳይ በተመለከተ ግንም ግንንም ደፍሮ በግልፅነት ችግሮችን
ለመፍታት ፕረት አድርጓል ለማለት እቸገራለሁ።⁷⁴

ዶ/ር ፖላ ብልሰኪም የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንንና
የኤስ.አይ.ኤምን የለውጥ ማግሥት ግንኙነት በራሳቸው አመለካከት
እንደሚከተለው ገምግሙታል፤

በ1960ዎቹ ዓመታት የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮናዊያን ቁጥር ከ300 ይበልጥ
ነበር። ሚሲዮኑ በወቅቱ ራሱን በራሱ የመምራት አቅም ነበረው።
የሚሲዮኑ ተቀዳሚ ዓላማ የነበረው «ኤስ.አይ.ኤም የግንም ጥገኛ
ያልሆነና ራሱን በራሱ የሚመራና የሚያስተዳድር ድርጅት ነው። የራሱ
እጅንዳ ያለው፤ ራሱ በፈቀደው አቅጣጫና ፕሮግራሞች ላይ ዓላማውን
ለመተግበር ብቃት ያለው ተቋም ነው።» የሚል ሲሆን በዚህም ዕውነታ
መነሻነት ሚሲዮኑ ከእያንዳንዱ የአውራጃ ቤተ ክርስቲያን ጋር ግንኙነት
ይፈጥር የነበረው እንደ ኤስ.አይ.ኤም ሁሉ እያንዳንዱ አውራጃ በራሱ
ብቁ ነው ብሎ በማመን ነበር። ሲሆንም ግን ሚሲዮናዊያን ቤተ
ክርስቲያናትን በተለያዩ አገልግሎቶች ይደግፉ ነበር። ወንጌልን
በማስተማር፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት በመስጠት፣ በተለያዩ ኮንፋ
ራንሶች ላይ በመሰበክ ወ.ዘ.ተ.። . . . በ1967 ዓ.ም. የቃለ ሕይወት ቤተ
ክርስቲያን ማስተባበሪያ ቢሮ ሲከፈት ግን ጥቂት ሚሲዮናዊያን በሃሣቡ
አልተሰማሙም ነበር። የዚህ ምክንያቱ ምናልባትም ቃለ ሕይወት ቤተ
ክርስቲያን ከቆመችበት መሠረት በተለያዩ ተፅዕኖዎች ምክንያት
እንዳትናወጥ በመሰጋት ነው።⁷⁵

የኢንተርናሽናል ቢሮው ዲሬክተር ዶ/ር ሬይሞንድ ዴቪስ
«የቤተ ክርስቲያንና የሚሲዮኑ ግንኙነት ተለይቶ መቀመጥ
ይኖርበታል።» የሚለውን ሃሳብ ሰንዝረው ከተመለሱ በኋላ «እንዴትና
በምን መልኩ ሊሆን ይችላል?» በማለት ብዙ ሚሲዮናዊያን ግራ
እስከመጋባት የደረሱበት ወቅት ነው። እንደ ጆን ካምበርስ እምነትም
በቤተ ክርስቲያን መሪዎችና በአንዳንድ የሚሲዮኑ አባላት መካከል
ውጥረት የሰፈነበት ወቅት ነበር።⁷⁶

በግንቦት ወር 1967 ዓ.ም. በተደረገው የሚሲዮኑና የቤተ
ክርስቲያን መሪዎች የጋራ ስብሰባ ላይ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን
መሪዎች በአንዳንድ ሚሲዮናዊያንና በሚሲዮኑ በራሱ ላይ የነበራቸውን

⁷⁴ ዝኒ ከግሁ፤

⁷⁵ ከዶ/ር ፖላ ብልሰኪ ጋር የተደረገ ቃለ ምልልክ ሰኔ 1991 ዓ.ም.

⁷⁶ John Cumbers, Count it all Joy, 1995, P. 36

በርካታ ቅሬታዎች በግልጽነትና በፍቅር መግለጣቸውንም ጆን ካምበርስ አልሸሸጉም፤ ከቤተ ክርስቲያን መሪዎች የቀረቡት ነጥቦች የሚከተሉት ነበሩ፤

- የሚሲዮኑ ዋነኛ የወጭ በጀት የሚመደበው ለራሱ ሚሲዮናዊያን ምችት ታስቦ እንጂ ለቤተ ክርስቲያን ጥቅም ተብሎ አይደለም፤
- አንዳንድ ሚሲዮናዊያን ራሳቸውን የተሻሉና የበቁ አድርገው ሲቆጥሩ፤ የቤተ ክርስቲያን ምዕመናንን ግን የበታች አድርገው ይገምታሉ፤
- ሚሲዮኑ የሀገርኛ ቤተ ክርስቲያናትን ችግር በሀገርኛ ዓይን እያየ የመፍታት አቅም ይጎድለዋል፤
- ሚሲዮኑ በቅንነት ከስህተቶቹ ታርሞ ለመመለስ ይከብደዋል፤ የሚቀርቡለትንም አስተያየቶች አይቀበልም፤
- ሚሲዮኑም ሆነ ሚሲዮናዊያኑ ምህረትና ይቅርታ የግድረግ ጉልበትና አቅም የላቸቸውም፤ የሚሉ ሲሆን

በስብሰባው ላይ የቤተ ክርስቲያን ተወካዮች ያነሱት ሌላው ፍርሃትና ሥጋት ሚሲዮኑና ቤተ ክርስቲያን እየሄዱበት ያለው ጎዳና በሁለቱም የጋራ አገልግሎትና ግንኙነት ሂደት ውስጥ ከፍተኛ እየፈጠረ ስለሆነ ይታሰብበት የሚል ነበር።⁷⁷ ጉባዔው ከሞላ ጎደል መፍትሔዎች ይሆናሉ ያላቸውን ሃሳቦች በመሰንዘር ቢለያይም ውሳኔዎቹ ወደ ተግባር እንዳልተለወጡ ግን ከሂደቱ ለመገንዘብ ተችሏል።

ዶ/ር ሃዊ ብራንት የሚሰጡት አስተያየት ግን ከቤተ ክርስቲያን መሪዎች ሃሳብ ትንሽ ለየት ያለ ነው፤

... የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያናትም ቢሆኑ የራሳቸው ችግር ነበረባቸው። በርግጥ ቤተ ክርስቲያኒቱ በብሔራዊ ደረጃ ተቋቁማ ዕውቅናም በግግኝት ቋሚ ዋና ጸሐፊ የሾመችበት ወቅት ነበር። የሆኖ ሆኖ ግን እንደ ሲዳሞ፣ ወላይታ ወይንም ሻሸመኔን በመሳሰሉት ትልልቅ ጣቢያዎች ይገኙ የነበሩ ሚሲዮናዊያን በቤተ ክርስቲያኒቱ ውስጥ የሚከሰቱ ችግሮችን እንዲያቃሉ በቅርብ መፈለጋቸው አልቀረም። የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያናት መሪዎች ሕጋዊነት ያልነበራቸውን ስብሰባዎች በግድረጋቸው ሲከሰሱ፤ የሚሲዮኑ አስተዳዳሪዎች ደግሞ ችግሮቹ እንዲፈቱና ያለ ምንም መሰናክል ስብሰባዎቹ እንዲካሄዱ የተቻላቸውን የድጋፍ ጥረት ሁሉ ያደርጉ ነበር።⁷⁸

⁷⁷ Ibid.,

⁷⁸ Howard Brant, P. 29

በግለት ችግሮች በቤተ ክርስቲያን መሪዎችም ዘንድ መኖራቸውንና የሚሊዮኑን እርዳታም በቅርብ የሚፈልጉበት ወቅት እንደነበር ይገልጻሉ።

የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንና የኤስ.አይ.ኤም ሚሊዮን በዚህን መስሉ፤ «የጉዞ ፍታት» እና ዘርፈ ብዙ ችግሮችን በመታከክ ራሳቸው ባመኑበት ጎዳና እያዘገሙና እየተጓተቱ ባለበት ወቅት በሀገሪቱ የተቀጣጠለው የለውጡና የነውጡ ወጀብ እያየለ በመምጣቱ የሁለቱንም ህልውና ለማናጋት በተለያዩ አቅጣጫዎች ጥቃቶች ይሰነዘሩ ጀመር።

ኤስ.አይ.ኤምን በተመለከተ በወሎ ክፍለ ሀገር በማይጨው ጣቢያ ውስጥ ሚሊዮኑ ያከናውናቸው በነበሩት ሥራዎች ውስጥ የዕድገት በንብረት ዘማች ጣልቃ በመግባት ፈላጭ ቆራጭ በመሆን ማን ነክቶን ማለት ጀመሩ። ከሊኒኩን በጉልበታቸው ነጥቀው ወሰዱ። የአውራጃው አስተዳዳሪም በሚሊዮኑ ግቢ ውስጥ ከሚገኙት ቤቶች አንዱን በማስለቀቅ በሥልጣኑ መኖሪያ ቤት አደረገው።⁷⁹

በምሥራቁ የሀገሪቱ ክፍለ በሐረርጌ የነበረው የቀላፎ ጣቢያም የሱማሊያ ሠርጎ ገብ ሽብርተኞች በሚሊዮኑ ጣቢያና በሚስዮናዊያን ላይ ከፍተኛ ጥቃት በመፈጸም በንብረትም ላይ ሆነ በሰው ሕይወት ላይ ጉዳይ የማድረሳቸው ዜና ተደመጠ። በጎዴም እነዚሁ ወራሪዎች ከፍተኛ ወንጀል በመፈፀም አንድ ሚሊዮናዊ ገድለውና ሌሎችን አቁሰለው ንብረታቸውን ሁሉ በመዝረፍ በቀላሉ የማይገመት አደጋ አደረሱ።⁸⁰

በኤርትራ ክፍለ ሀገር ውስጥ ከሚገኙት የሚሊዮን ጣቢያዎች የሚደመጠውም ዜና አስደንጋጭ እየሆነ መጣ። ጣቢያው ከልሉን ነፃ ለማውጣት በሚንቀሳቀሱ የፖለቲካ ድርጅቶች የመዘረፉ ዜና በተከታታይ ተደመጠ። አንዳንዶችም እየታገቱ ገንዘብ ካልከፈሉ እንደማይለቀቁና የኤ.አይ.ኤም ሚሊዮን ይህንን ያህል ገንዘብ ሊከፍልላቸው ካልቻለ እገታው ይቀጥላል የሚል ዛቻ ተደጋግሞ ተወራ።

በደሴ ጣቢያ የመንግሥት ሠራዊት በግቢው ውስጥ ካልሠፈርንና ጣቢያውን ካምፕ ካላደርግን እያለ ግብ ግብ ፈጠረ።

በጅማ ሕዝቡ የሚሊዮኑን ግቢ ለመዝረፍና ሚሊዮናዊያንን ለመበቀል በአድማ ተማግለ። መጋቢት 20 ቀን 970 ዓ.ም. ቁጥራቸው

⁷⁹ Report, Maichaw Station, July 26, 1975, SIM.

⁸⁰ Report, March 30, 1977, Letter, Ref. No. 1/30/0330/77, SIM.

3000 ያህል የሚሆኑ ተቃዋሚ ሠላፊዎች ሰላማዊውን አየር በመፈክር እያደፈረሱ ወደ ሚሲዮኑ ጣቢያ በመትመም ጉዳት ለማድረስ ሙከራ አደረጉ።

በሶዶ ማየት የተሳናቸው ወጣቶች ት/ቤት ውስጥ ሠራተኞች ረብሻ ማስነሳታቸው ተሰማ።⁸¹ በጎጃም ክፍለ ሀገር በድባጤ ወረዳ ውስጥ የሚገኘው ጣቢያም በሚሲዮኑ አገልግሎት ተጠቃሚ በሆነው በራሱ በሕዝቡ ለጉዳት መጋለጡ ተገለጸ። የቡርጂ ጣቢያም እንዲሁ አደጋ እንዳንገኘበበት የሚጠቁሙ ሪፖርቶች ወደ ዋናው ቢሮ መጉረፍ ጀመሩ። በጉራጌ ክልል ውስጥ የሚገኘው የዚንዝች ጣቢያም በፖለቲካው ካድሬዎችና በአንዳንድ ከአምነት ባፈገፈጉ ሰዎች መሰሪ ሲራ የመዘጋቱ ወሬ ተሰማ። የሻሸመኔው ጣቢያም የሚያስተላልፈው ሪፖርትና ዜና ለሚሲዮኑ ዋነኞች የመርዶ ያህል መከበድ ጀመረ። በአዲስ አበባ የሚገኘው የጸጋ ክርስቲያን አካዳሚ የወላጆች ኮሚቴና የሚሲዮኑን አስተዳደር የማያግባቡ ነፀብራቆች መፈንጠቅ ጀመሩ።

እንደ ብዙዎቹ ገለፃ ከሆነ ወቅቱ በኢትዮጵያ ውስጥ የነበሩት የኤስ.አይ.ኤም የሚሲዮን ጣቢያዎች በሙሉ በደም ካንሰር እንደሚመስል ደዌ በዘርፈ ብዙ ተዘማች የውጭና የውስጥ ችግሮች የተቀሰፉበት ወቅት ነበር።

በእንዲህ ዓይነቱ ወሳኝ ወቅት ላይ የምሥራቅ አፍሪቃው የኤስ.አይ.ኤም ካውንስል ጉባዔ በተደጋጋሚ እየተሰበሰበ ከመመካከር አልቦዘነም።

የሀገሪቱ የፖለቲካ ውጥረት እለት በእለት እየጨመረ ስለሚሄድ የኢትዮጵያ አገልግሎታችንን እንዴት እናድርግ? ሀገሪቱን ለቀን እንወጣ ወይንስ በሰላሙ ወቅት ካገለገልናት የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጋር በመከራው ወላፊን ውስጥ ጸንተን እንቁም?»

«እንቆይ የምንል ከሆነ እንዴትና በምን ሁኔታ? የለም ሀገር ለቀን መውጣት አለብን ካልንስ የሚሲዮኑን ጣቢያዎችና የአገልግሎት መስጫ ተቋማትን (ትምህርት ቤቶች፣ ሆስፒታሎች፣ ክሊኒኮች . . .) ምን እናድርጋቸው? ለቤተ ክርስቲያን እናስረክብ ወይንስ ለመንግሥት? ወዘተ የሚሉት አጀንዳዎች የጉባዔው ተደጋጋሚ የመወያያ ርዕሰ ጉዳዮች ነበሩ።

⁸¹ Letter, March 7, 1977, Ref. No. 1/7/0307/79, SIM.

የምሥራቅ አፍሪካው የኤስ.አይ.ኤም ዲሬክተር ጆን ካምበርስ በማረጋጋት ችሎታቸውና የከረሩ ጉዳዮችን አርግቦ በማቅረብ ልዩ ተሰጥዖቸው የካውንስሉን ጉባዔ በሰከነ ሁኔታ በመምራት ሁኔታዎችን በጥንቃቄ ያስተናግዱ እንደነበር ዶ/ር ሐዊ ብራንት ይመሠክራሉ። አንዱ አንዱን እንዳያበረታታ እንኳን በሀገርኛዋ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያናት ዙሪያም እንዲሁ የውስጡና የውጭው ጫና እየከበደ የመጣበት ወቅት ነበር። የዕድገት በጎብረት ዘማች በየአካባቢው የሚፈጥሩት ችግር፣ ማስተማር የጀመሩትም የክህደት ትምህርት፣ ከእምነታቸው ወደ ኋላ ያፈገፈጉ የቀድሞ የቤተ ክርስቲያን መሪዎችና አንዳንድ ክርስቲያኖች የሚቀሰቅሱት ቀውስ፣ በመንግሥት የአስተዳደር መዋቅርና በፖለቲካ ውስጥ የገቡ የቤተ ክርስቲያን አገልጋይ የነበሩ ሰዎች የሚሸርቡት ተንኮል፤ አጋጣሚዎችን በመጠቀም በመብት ጥየታ ስም የቤተ ክርስቲያንን ገበያ የሚያራቁቱ ዘመንኞች ወ.ዘ.ተ. እንደ ኤስ.አይ.ኤም ሚስቶን ሁሉ ችግሮቹ ለቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያናትም ቢሆን የጣር መጀመሪያ ነበሩ።

ሚሲዮኑም በቤተ ክርስቲያን ጉዳይ ጣልቃ ገብቶ እንደ ወትሮው ለነባሮቹና በየአለቱ ለሚከሰቱት ችግሮች መፍትሔ ለመስጠት መምከር ቀርቶ ራሱም በጥያቄዎች ተከቦ ስለነበር እሱም መፍትሔ ፈላጊ ነበር። ስለዚህም የሚሲዮኑና የቤተ ክርስቲያን ጉዳይ እንዴት መቀጠል እንደሚገባውና የሚሲዮኑን የንብረቶች ጉዳይ በተመለከተ «ሀገር ለቀን የምንወጣ ከሆነ ለማን እናስረክብ? ለመንግሥት ወይንስ ለቤተ ክርስቲያን?» የሚለውን ጥያቄ ለመፍታት እንዲያስችለውና ኤስ.አይ.ኤም ያለፈባቸውን የሌሎች ሀገሮችን ተመሳሳይ ልምድ መመርመር ነበረበት። በዚሁ መሠረትም ከኢትዮጵያ ችግር ጋር ተቃራሪቢ ገጠመኞች ያሳለፈችውን አፍሪካዊት ሀገር የናይጄሪያዋን የምዕራብ አፍሪካ ወንጌላዊት ቤተ ክርስቲያንና የሚሲዮኑን ያለፈ ገጠመኝ መርምሮ ትምህርት ለማግኘት ከስምምነት ላይ ተደረሰ።

የኢትዮጵያው አብዮት ቤተክርስቲያናትንና የሚሲዮን ድርጅቶችን በነውጥ ላይ በጣለበት በ1960ዎቹ የመጨረሻ ዓመታት ገደማ ተመሳሳይ ይዘት ያለው አብዮት በናይጄሪያ በመካሄድ ላይ ነበር። የናይጄሪያ የችግር አፈታት ልምድ ምናልባትም ለኢትዮጵያዋ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንና ለኤስ.አይ.ኤም ጉዳይ አማራጭ ያልነበረው ትኩስ የልምድ መገብያ መድረክ እንደሚሆን ታምኖበታል።

ናይጄሪያ ከቀዳሚዎቹ የአፍሪካ ሀገሮች መካከል የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮንን ለማስተናገድ በሯን የከፈተች ምድር ነች። ከናይጄሪያው

የቢያፍራ የርስ በርስ ጦርነት (ከ1967 - 1970 እ.ኤ.አ.)⁸² በኋላ እያንዳንዱ በናይጄሪያ ውስጥ የሚገኝ የውጭ ሀገር ዜጋ፣ ድርጅትም ሆነ የሚሲዮን ተቋም ከዚያ ቀደም ብሎ በራሱ ኃላፊነትና በውጭ ሀገር ኤክስፐርቶች ሲሰራቸውና ሲያሰራቸው የነበሩትን ሥራዎች በሙሉ በሦስት ዓመታት ጊዜ ውስጥ ለናይጄሪያዊው ባለሀገር እንዲያስለምድና የኃላፊነት ሽግግር እንዲያደርግ ተደንግጎ ነበር። ቢሆንም ግን ሁኔታዎች ሁሉ የመንግሥቱን ሥልጣን የያዘው ክፍል እንደተመኘውና እንደጓጓው ፈጥነው ሊተገበሩ አልቻሉም።

የናይጄሪያው ኤስ.አይ.ኤምም ቢሆን ይህንን መሰሉን «ሁሉንም ለሀገርኛዋ ቤተ ክርስቲያን አስረክብ!» የሚለውን አስገዳጅ ውጣኔ ፈጥኖ ሊቀበል አልፈለገም። በመሆኑም አብሮ ይሠራ ከነበረው የምዕራብ አፍሪካ ወንጌላዊት ቤተ ክርስቲያን (Evangelical Church of West Africa, ECWA) ጋር ልክ በኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንና በኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን መሪዎች መካከል የተፈጠረውን የመሰለ የአሠራር ክፍተት ተፈጥሮ ነበር። ስለዚህም ዓለም አቀፉ የኤስ.አይ.ኤም ቢሮ ለመወሰን የተቸገረባቸው ተመሳሳይ የግንኙነትና የአሠራር ክፍተቶች በኢትዮጵያና በናይጄሪያ በተቀራረቢ ወቅቶች በመፈጠራቸው «ሚሲዮኑ ከቤተ ክርስቲያናት ሥር ሆኖ ይሰራ? በአቻ ተደጋጋፊነት ይቀጥል? ወይንስ ንብረቱን ሁሉ ለሀገርኛ አብያተ ክርስቲያናት ያስረክብ?» የሚሉት መሠረታዊ ማነታረኪያዎች ምላሽ እንዲያገኙ ብዙ ተሞክረ። የኤስ.አይ.ኤምን የምዕራብ አፍሪካ ቢሮ የገጠመው ችግር በምሥራቅ አፍሪካም በመከሰቱ የራስ ህመሙ የጋራ ደዌ ስለሆነ የዓለም አቀፉ ቢሮም በሚሰማቸው ተፈታታኝ የምሥራቅና የምዕራብ አፍሪካ ቢሮዎች ሪፖርት ጤና ማጣቱ አልቀረም።

ስለዚህ ዞሮ ዞሮ የመፍትሔው ጭላንጭላ መፈንጠቅ ያለበት ከሚሲዮኑ ወገን ብቻ ሳይሆን ሚሲዮኑ ከተከላቸው ሀገርኛ አብያተ ክርስቲያናት ጭምር ስለሆነ የናይጄሪያ ቤተ ክርስቲያን ልምድ ከተመሳከረ በኋላ «ምን እናድርግ?» ለሚለው የጋራ የምክክር አጀንዳ ከቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጋር በግልጽ መወያየቱ የሚያስፈልግበት ወሳኝ ወቅት ላይ ተደረሶ ነበር።

⁸² የቢያፍራ ሪፐብሊክ (ከ1967-1970 እ.ኤ.አ.) ከናይጄሪያ በመገንጠል የደቡብ ምሥራቅ ኢየሱስ የመሠረቱት የአጭር ጊዜ መንግሥት ነው። በምሥራቅ የናይጄሪያ ክፍል የሚኖሩት ክርስቲያን ኢየሱስ በእስላሞች ሃውሳና ተላኒ ሕዝቦች የደረሰባቸውን የሺዎች ዕልቂት ለመብተል ነው በራሳቸው የሚመራ የሪፐብሊክ መንግሥት ተገንጥለው ሊመሠርቱ የሞከሩት።

በዚህም ምክንያት በጭንቅና በጉጉት የሚጠበቀው የምሥራቅ አፍሪካው ካውንስል በ1968 ዓ.ም የሰኔ ወር ውስጥ ስለ ኢትዮጵያው የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮንና የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጉዳይ ላይ ሊመክር ተሰየመ። ሁሉም ጉዳ ተሳታፊ በነበረበት በዚህ ስብሰባ ላይ፤ «በኢትዮጵያ ያለውን አገልግሎታችንን ምን እናድርግ?» የሚለው ዋነኛ አጀንዳ ለውይይት ቀረበ። ከውሳኔው በፊት የናይጄሪያና የሌሎች ሀገሮች የችግር አፈታት ልምድ ተመሳክረ፤ ከፊት ለፊት ያለው ፍርሃት ተገለጸ፤ ከጌታ ቃል የማጽናኛ ቃል ተነበበ፤ የሰዎች ምሥክርነት ተደመጠ፤ . . . ሀገር ግን «ከኢትዮጵያዋ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጋርስ ምን እናድርግ?» በሚለው የጋራ ስምምነት ላይ ሊደረስ ግን አልተቻለም። በመጨረሻም የኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንን በመወከል አቶ ማሞ ገብረ መስቀል ለአፍሪካና ማድጋስካር ወንጌላዊያን አብያተ ክርስቲያናት የመሪዎች ጉባዔ አይቸሪኮስት ደርሰው የሚመለሱበት ዕለት ስለነበር ቤተ ክርስቲያናቱን በመወከል የሚሠጡት ሃሣብ የግድ መደመጥ ስለሚገባው እርሳቸው የሚገቡበት ጊዜው ደርሶ ከሰዓት በኋላ አውሮፕላኑ በሌ እስኪያርፍ ድረስ ካውንስሉ እህህ እያለ በማማጥ የጠዋቱን የረዘሙ ሰዓታት አሳለፈ።

የተጠበቁት የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ተወካይ አቶ ማሞ ገ/መስቀል መድረሳቸው አልቀረምና በተጠበቀው ከሰዓት በኋላ ልክ በጉባዔው የመሰብሰቢያ አዳራሽ እንደደረሱ የተለመደው የተሟላ ቀጥሎ ስለነበር የቤተ ክርስቲያንን አቋም እንዲገልጹ ዕድሉ ተሰጣቸው፤

« . . . የተከበራችሁ ወንድሞቻችን በዚህ ቀውጢ ሰዓት ላይ በተፈጠረው ሀገር አቀፍ ችግር ምክንያት እንደተሰበሰቡን ይገባኛል። ይህን መሰሉ ችግር ለቤተ ክርስቲያን እንግዳ አይደለም። ቤተ ክርስቲያን በእሳት ውስጥ እየተፈተነች እንዳለፈችና እንደምታልፍ እናውቃለን። የጌታችን ህያው ቃልም ይህንኑ ያረጋግጣልናል። ርግጥ ያሁኑ የሰደት ወላፊን ከየትኛውም ዘመን ያልት የከፋ ሊሆን እንደሚችል አንጠራጠርም የኤስ.አይ.ኤምን በችግሩ ምክንያት ከሀገር መውጣት በተመለከተ አንድ ሃሣብ አለን። እናንተ የውጭ ሀገር ሰዎች መሉ በመሉ ብትወጡ በመንግሥት ላይ ሊፈጠር የሚችለውን ግለም አቀፍ የተፅዕኖ ጫና ሊቀንሰው ይችላል። የእናንተ እዚህ መኖር ከፋም ለግም የውጭ ሀገር ኤምባሲዎችና የመንግሥታቱ ተወካዮች በኮሚቴነት መንግሥት ላይ ተፅዕኖ ሊያሳድሩ ይችላሉ። እናንተ መሉ ለመሉ ከወጣችሁ ግን በቤተ ክርስቲያን ላይ የሚደርሰው መከፈ ሕዝቡን በእሳት ውስጥ አንጥሮ እንደሚያሳልፍ እናምናለን። በርግጥ የችግራችሁን ስፋት የምታውቁት እናንተ ናችሁና በጥቂቱም ቢሆን ሊከብድ ይችላል። እግዚአብሔር በረዳችሁ መጠን ግን ሀገር ለቆ ስለመሄዱና ስለመቆየቱ ሁኔታ በፈሳችሁ ጉዳይ ላይ በግስተዋል ወሰኑ! ቁርጥ ያለው የቃለ ሕይወት

ቤተ ክርስቲያን ሃሳብ ግን እንዲህ ነው ለማለት ያስቸግራል . . . ቀሪውን ውሳኔ ለእናንተ እተዋለሁ።⁸³

የካውንስሉ ጉባዔ የሊቀመንበሩን ሃሳብ ካዳመጠ በኋላ በሃሳብ ተከፋፈለ። ከፊሉ የለም ሕይወታችን ይበልጥብናል፤ ልናገለግል የምንችለው ስንኖር ስለሆነ ሀገር ለቀን መውጣት አለብን እያለ ተከራከረ። ጥቂቱ ደግሞ ግራ እንደተጋባ በማመንታት መወሰን ተችግሮ አንገቱን አቀረቀረ። አንዳንድ ሚሊዮኖቹንም የመከራውን ጽዋ ካገለገልነው ሕዝብ ጋር በጽናት ቆመን መጎንጨት አለብን ብለው አቋም ያዙ።

ጥር 5/105/10505/17
ጳጳስ 28 ቀን 1969 ዓ.ም.

ጊዜያዊ ወታደራዊ ጠገጥሞች
የደባዊ ወረሃ አስተዳዳሪ ጽ/ቤት
ደባዊ ገጽ፡፡

ከዚህ የግዛታዊ ያላፈጸገ ደብዳቤ የጥር 2/5/10505/17፣ ጳጳስ 28 ቀን 1969 ዓ.ም. የተፃፈውን የተወረከው ነው፡፡ ይኸው የደባዊ አስተዳዳሪ ጽ/ቤት ተገቢነቱን ገብረት ለወረሃ አስተዳዳሪው አገዳጠሙ የሚፈጸም ነው፡፡ አሁንም አስተዳዳሪ ቤቱን ለሰፍኑና በቅዱሳን ተሸጠው የገብረትን ዕድገት ሊያከፋፍሉ ይችላሉ፡፡ ግብረታ በረት ሙሉም በደባዊ ክፍሉ ቤት በወላይኛው ክፍል ውስጥ ተጽፎ ያሉት ለሁሉም የሚገባቸው ነው፡፡ ለሌሎች ቤት ገቢያቸውን ገብረዋል፡፡ ቤት ለሙሉም የሚገባቸውን ዕድገት ሙሉም ያሉትም በረት በረተኛ የግዛታዊ ገራጭ የገባ ገብረዋል ለዚህም የሚገባ ይሸጣል፡፡

ዓይነት ተግባራት በዘጠኝነት ለሚገለጹ ደብዳቤ በጳጳስ 28 ቀን 1969 ዓ.ም. በጥር 2/5/10505/17 የተፃፈው ላይ በጥር 7 አገደተው በው ይሆናል፡፡ ዕድገት ተሸጠው የሚገባቸውን ገንዘብ ለደባዊ መገንባት ክፍሉ ቤት ወላጆች ከሚገባቸው ክፍሉ ቤት ለሚገኙ አገዳጦች አደራ አገላለጸ፡፡

ገልባ፣ ሚኒስቴር ዶ. ገራጭ

⁸³ አቶ ግሞ ገ/መስቀል ገግግር

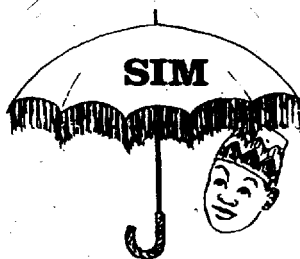
«ሀገር ለቀን የምንወጣ ከሆነስ የሚሲዮኑን ጣቢያዎችና ንብረቶች ምን እናድርግ? ለቤተ ክርስቲያን እናስረክብ ወይንስ ለመንግሥት?» በዚህ መሠረታዊ ጥያቄ ዙሪያ ግን ማንም ሚሲዮናዊ አቋም ወስዶ ንብረቶች ለቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ሙሉ ለሙሉ ይተላለፋል ማለት አቅም አልነበረውም። እስቲ የናይጄሪያን ልምድ ጥቂት እንገምግመው በማለትም በርካታ ሚሲዮናዊያን የኢትዮጵያን ችግር ከናይጄሪያ ተሞክሮ ጋር በማነፃፀር ለውሳኔ ተቸግረው ሽቅብ ቁልቁል እየናወዙ በሃሳብ ባዘኑ።

በናይጄሪያ ቀደም ሲባል ከተጠቀሰው የቢያፍራ ጦርነት በኋላ ሙሉ በሙሉ በውጭ ሀገር ዜጎች ተይዞ የነበረው ሥልጣን፣ ንብረትና ሃብት ከግለሰቦችና ከድርጅቶች እጅ እየተዘዋወረ በናይጄሪያዊያን በራሳቸው እጅ መግባት የጀመረበት የለውጥና የሽግግር ወቅት ነበር። በዚሁ ታሪካዊ መንስዔነት መነሻም በኤስ.አይ.ኤም አገልግሎት ያበበችው መሠረተ ሰፊዋ የናይጄሪያዋ የምዕራብ አፍሪካ ወንጌላዊት ቤተ ክርስቲያን የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን ደስተኛ ባይሆንም በመንግሥት ድንጋጌ መሠረት አዋጁን ተግባራዊ ለማድረግ የሞከረችበት ወቅት ነበር። ትምህርት ቤቶች፣ ሆስፒታሎች፣ ክሊኒኮችና የልማት ፕሮግራሞችን በሙሉ ከኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን ይዞታነት ወደ ቤተ ክርስቲያን እንዲዛወሩ ተደርጓል።

ይህን መሰሉ ርክክብ የተከናወነውም ጠንካራ ተምሳሌታዊ ትርጉም በነበረው በገላጭ ድራማዊ ትዕይንት ነበር። በአንድ ሰፊ መስክ ላይ ሕዝብ እንዲሰበሰብ ተደረገ። በሕዝቡም ፊት የተገለጡ ሁለት ጃንጥላዎችን የያዙ ሰዎች እንዲቆሙ ተደረገ። ሁለቱም በየግል በያዙት ጃንጥላ ላይ በትልልቅ ሆሄያት የተፃፈ ጽህፈት ነበር። አንደኛው ጃንጥላ ላይ SIM የሚለው የሚሲዮኑ ስምና በሌላኛው ጃንጥላ ላይም እንዲሁ ECWA የሚለው የቤተ ክርስቲያኒቱ ስም በአፅርአተ ቃል ተጽፍዋል። ተዋንያንና ተመልካቾች የተሟሉበት ይህን መሰሉ ድራማ ቅፅበታዊ በሆነ ገቢር ተከውኖ ተጠናቀቁ። SIM የሚለውን ጃንጥላ የያዘው ሰው ጃንጥላውን በማጠፍ በተዘረጋውና ECWA በሚለው የተገለጠ ጃንጥላ ሥር ተጠለለ። ቤተ ክርስቲያን ለዚህን መሰሉ ድራማዊ እውነታ የሠጠችው ትርጉም «ከዛሬ ጀምሮ የSIM ሚሲዮን አገልግሎቱን የሚከውነው ከቤተ ክርስቲያን ሥር በመሆን ነው።» የሚል ሲሆን ሚሲዮኑ የሰጠው ፍቺ ደግሞ «የለም ሚሲዮኑና ቤተ ክርስቲያን አገልግሎታቸውን የሚፈጽሙት በመደጋገፍ (partnership) እንጂ ቤተ ክርስቲያን ከላይ ሚሲዮን ከሥር የሚል ትርጉም ሊሰጠው አይገባም የሚል ነበር።» ያም ሆነ ይህ የናይጄሪያዋ ቤተ ክርስቲያን በአቀረበችው

ድራማዊ ትዕይንት ጠንክራ በአቋጌ የጸናች ቢሆንም ግሊዮኑም ለበርካታ ዓመታት ያህል በድራማ የተረበውን ውግኔ ሳይቀበልና የልብ ሀዘን እንደገባው ቅይማቱ ሳይፋታ በቅሪታው ገፍቶበታል።

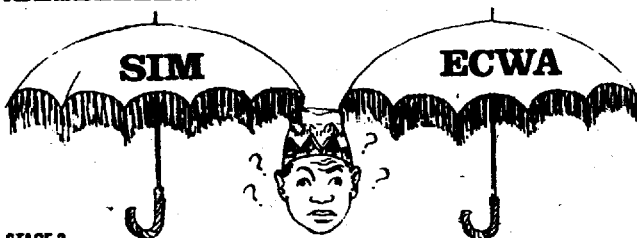
HOW THE NIGERIAN PUBLIC SEES THE TRANSITION OF AUTHORITY

STAGE 1

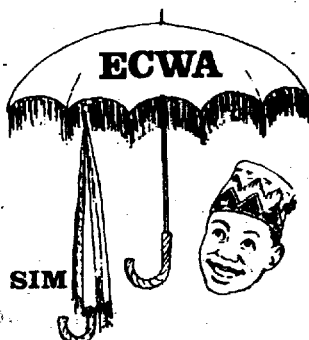
In some cultures, the chief's umbrella represents authority. In the first stage of SIM's work in Nigeria, the Mission had to take full responsibility, because the church was only beginning to grow. Nigerians could easily understand this — one organization was responsible for all the work.

19

STAGE 2

When ECWA was formed, it became responsible for the churches. SIM continued being responsible for the departments, because sufficient Nigerians were not yet trained to be responsible for them. The departments helped the churches. This worked well, but Nigerians were confused when they saw two organizations with responsibility and authority working together. They could not understand the relationship.

STAGE 3

As the churches grew and Nigerians were trained for the departments, SIM turned over the departments to ECWA. Now all the work in Nigeria comes under ECWA's leadership. Nigerians can understand this — one organization has responsibility for the work. They are also glad to see that this does not mean SIM has left the work. The Mission is still there to work with ECWA, even though it is no longer in charge. ECWA has assumed responsibility, and SIM is working with ECWA to help develop her gifts so ECWA can fulfill the Great Commission.

(W. Harold Fuller, as presented to ECWA General Church Council, May 1977)

ይህን መሰሉ ድራማዊ ተምግቦች በኢትዮጵያ ቢከሰትስ? የሚለው ሥጋት የበርካታ ሚሲዮናዊያንን ስሜት መጨምደዱ አልቀረም። እንዳንድ ሚሲዮናዊያን ይህ ነገር እንደ ናይጂሪያ በኢትዮጵያ ሊፈጸም ቀርቶ መምከር እንኳን አይችልም ብለው ለመከራከሪያነት የሚያቀርቧቸው በርካታ ምክንያቶች ነበሩ። ከእነዚህም ምክንያቶች መካከል ዋነኛ የነበረው ሃሳብ

... የኢትዮጵያና የናይጂሪያ ተምክርና ልምድ በፍፁም የተለያየ ነው። ኢትዮጵያ ከአምስት ሞቱ የኢጣሊያ ወረራ (ከ1928-1933 ዓ.ም) ውጭ በቅኝ ግዛትነት ተይዛ አታውቅም። ናይጂሪያ ደግሞ በአንፃሩ ለበርካታ ዘመናት ትተዳደር የነበረው ቅኝ ተገዥ በመሆን ነበር። በዚህም ምክንያት የናይጂሪያዊያን የትምህርት ደረጃና የአስተዳደር ብቃት ከኢትዮጵያውያን ጋር ሲነፃፀር በእጅጉ የላቀና የበለፀገ ነው። ከዚህም በተወጣሪ የናይጂሪያ መንግሥት ለትምህርትና ለህክምናው ዘርፍ ግበላፀጊያ የበጀት ድጋፍ ያደርጋል። በኢትዮጵያ ግን ይህን መሰሉ መንግሥታዊ ድጋፍ በእጅጉ ደካማ ስለሆነ የሚሲዮን ጣቢያዎችና ተቋማት በኢትዮጵያዊያን ይዘታ ሥር ይዘዋወሩ ቢባል የገንዘቡ ግንቁ፣ የአስተዳደሩ ያለመቀላጠፍና እንደ አውሮፓውያኑ ሚሲዮናዊያን የተማረ የሰው ኃይል በበቂ ቁጥር በቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያናት ዙሪያ ያለመኖሩ ተቋማቱን ወደሸባነት ሮመራል የሚል ሥጋት ነበር።⁸⁴

በዚህን መሰሉ የአመኒታ እጦት ምክንያት ብዙው ሚሲዮናዊ ስለተስማማ ኢትዮጵያዊያን የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን አባላት የተማረ የሰው ኃይል ስለሌላቸውና አስተዳደሩን ስለማይችሉት ኤስ.አይ.ኤም ሲያስተዳድራቸው የነበሩትን ተቋማትና የሚሲዮን ጣቢያዎችን መንግሥት በአስቸኳይ ተረከቦ እንዲያስተዳድራቸው ዳይሬክተሩ እያከታተሉ ለሚመለከታቸው የመንግሥት አካላት ደብዳቤ ቤዎችን ማዘጋጀትና ተያያዙት። በዚሁ የሚሲዮኑ ጥያቄ መወረትም ከመንግሥታዊ ሰነዶች ማረጋገጥ እንደተቻለው ኤስ.አይ.ኤም የለቀቃቸውን 54 ት/ቤቶችን (ጃን ካምበርስ 41 እንደሆኑ ነው የሚገልጹት) የትምህርት ሚኒስቴር በአስቸኳይ ተረከቦ እንዲያስተዳደር ከሚኒስትሮች ምክር ቤት ውጣኔ ተላለፈ። እንዲሁም 5 ያህል ሆስፒታሎች በጤና ጥበቃ ሚኒስቴር ስር እንዲጠቃለሉ ተወሰነ።

ለቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንም እንዳይቀርባት ቢባል ይመስላል በዳረገትነት ወይንም በጉርሻነት ሚሲዮኑ ያስተዳድራቸው የነበሩትን ቁጥራቸው 17 የሚደርሱ መለስተኛ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ቤቶች

⁸⁴ Howard Brant, 1984, PP 29-30

በአቅጣጫ ልክ ወደ ቤተ ክርስቲያን ንብረትነት እንዲዛወሩ ተደረገ። ይህም ውሳኔ ከመስከረም 1/1970 ዓ.ም ጀምሮ ተግባራዊ እንዲሆን ለአራተኛ ዓመት ለ7ኛ ጊዜ በላንጋኖ የኤስ.አይ.ኤም እንግዳ ማረፊያ የተሰበሰበው ጠቅላላ ጉባዔ መጋቢት 1969 ዓ.ም ወሰነ። ቤተ ክርስቲያን የመጽሐፍ ቅዱስ ት/ቤተችን እንድትረከብ ሚሲዮኑ መጠየቅ የጀመረው ከ1967 ዓ.ም ጀምሮ ቢሆንም ጉዳዩን የሚያጠና ግብረ ኃይል ተቋቁሞ የውጤቱን ሪፖርት እስኪያቀርብ ድረስ የግድ መዘግየት ነበረበት።

ቤተ ክርስቲያኒቱ ለተረከበችቸው የመጽሐፍ ቅዱስ ት/ቤተች መምህራን የደመወዝ አከፋፈል ጉዳይን በተመለከተም ከዓመት ዓመት እየቀነሰ በሚሄድ ስምምነት ለምስት ዓመታት ብቻ የሚቆይ ድጎማ ሚሲዮኑ እንዲሰጥ ስምምነቱ ላይ ተገልጾ ነበር። በዚሁ መሠረትም በመጀመሪያው ዓመት 75% ፣ በሁለተኛው ዓመት 50% ፣ በሦስተኛው ዓመት 25% ፣ እያለ ቀንሶ በሦስተኛው ዓመት መጨረሻ ላይ የመምህራኑ ድጎማ ሙሉ ለሙሉ ተቋርጦ ኃላፊነቱ የቤተ ክርስቲያኒቱ ይሆናል።⁸⁵

ኤስ.አይ.ኤም ለመንግሥት ያስረከበውን ተቋማት በተመለከተም ሙሉ ለሙሉ ወጪዎችን የሚሸፍነው መንግሥት እንደሆነ ቢገለጥም ለተጀመሩት ሥራዎች ግጠናቀቂያ፣ የተጀመረውን የበጀት ዓመት የሠራተኛ ደመወዝና ልዩ ልዩ ጥቅማ ጥቅሞችን፣ ለህንፃ እድሳትና ለመሳሰሉት ጉዳዮች ሚሲዮኑ ለመንግሥት ተገቢውን ክፍያ በቅድሚያ አጠናቋል። ይህን መሠሉ ቅድመ ሁኔታ እየተሟላ በሚሄድበት ወቅትም (ከ1969 - 1971 ዓ.ም) የሚሲዮኑ አባላት ተራ በተራ ከሀገር ለመውጣት መጣደቱን ተያያዙት።

እንደ ዶ/ር ፒተር ኮትሬል እምነት ከሆነ ግን ሚሲዮናዊያኑ በዚያን የመሰለ ፍጥነት ከኢትዮጵያ እንዲወጡ የተገደዱባቸው ሌሎች በቂ ምክንያቶችም እንዳሉ ነው የገለጹት!

ሀ. አብዛኞቹ ሚሲዮናዊያን ክረምቱን ከቤተሰቦቻቸው ጋር ለማሳለፍ ወደ ሀገራቸው ይመለሱ ስለነበር በበርካታ ቁጥር የመውጣቸው እንደ ምክንያት ይህ ነው።

⁸⁵ Dr. Paul Balisky, June 1999.

ለ. መንግሥት በፈጠነ ሁኔታ የኤስ.አይ.ኤምን ሆስፒታሎች፣ ክሊኒኮችና ትምህርት ቤቶች በመውረሱ በርካታ ሀኪሞች፣ (ዶክተሮችና ነርሶች) ሥራ ስለግደናፈቸው የግድ ሀገር ለቀው መውጣት ነበረባቸው።

ሐ. የውጭ ዜጋ የሆነ ሰው ኢትዮጵያ ውስጥ ለመኖርና ለመዘዋወር በፍፁም የግድቻልበት ወቅት ላይ ተደርሶ ስለነበር የግሊዮናዊያንን ህልውና አጠፋጣሪ ደረጃ ላይ ያደረሰው አንዱ ጠንካራ ምክንያት ይህ ነው።

መ. ብዙዎቹ የኤስ.አይ.ኤም ግሊዮናዊያን ኢትዮጵያን ለቀው ከወጡ በኋላ ለሌላ ተመሳሳይ አገልግሎቶች በቀጥታ ያመሩት ወደ ሱዳን፣ ላይቢያ፣ ናይጄርና ጋና ወደ መሳሰሉት ሀገሮች ነበር። በዚህም ምክንያት ምናልባትም የግሊዮናውያኑ የዘፀአት ታሪክ በእግዚአብሔር ፈቃድ የተከናወነ ይሆንን? ብለን ግሉብ ይገባናል።⁸⁶

ዶ/ር ፒተር የዘረዘሯቸው ነጥቦች አላግኝ ቢመስሉም «ተቋማቱ በመንግሥት ስለተወረሱ የኤስ.አይ.ኤም ግሊዮናዊያን ሊወጡ ተገደዱ» የሚለውን ነጥብ ግን ብዙ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች አይቀበሉትም። እንደ ብዙዎቹ እምነት ከሆነ የኤስ.አይ.ኤም ግሊዮናዊያን ለሽሽት መፍጠናቸው ልባቸው ቀድሞውኑ የተከፈለ ስለነበር ነው የሚሉ ሰዎች ብዙዎች ሲሆኑ አቶ ብርሃኑ ደረሰ የተጠቀሙበትን አገላለፅ በርካታ መሪዎች ይጋሩታል።

ቀዳሚዎቹ ግሊዮናዊያን ከሊጣሊያን ወረራ በኋላ ሀገሪቱን ለቀው እንዲወጡ በጋይላ ተገደዱ። እነዚያ ግሊዮናዊያን በዚህ ዘመን ከምናውቃቸው ግሊዮናዊያን በጤ የተለዩ ናቸው። ከዘመነኞቹ አንዳንዶቹ መከራ እንደ እሳት በነደደ ጊዜ ሀገሪቱንና የእግዚአብሔርን ቤተ ክርስቲያን እርግፍ አርገው ትተው ለመሄድ እንዲያመቻቸው ለጉዞ በተሰናዳ ሻንጣ ውስጥ ፈሳቸውን ቆልፈው የሚኖሩ ይመስላሉ። ይህን ደግሞ የጋይላ ሥላሴ መንግሥት ወድቆ ሥልጣኑን ኮሚኒስቶች በያዙት ጊዜ አይተነጥል። አጠቃላይ ግሊዮናዊያን ሀገር ጥለው የነገዱት መንግሥት ይህ ነው የሚባል ግፊት ሳያደርግባቸው ነው።⁸⁷

ከላይ ከተጠቀሰው ዋና ምክንያት ይልቅ በግሊዮናዊያን መካከል አከራካሪ የነበረውና ብዙዎቹ በጋራ አቋም ላይ ሳይደርሱ ወራት የተቆጠረበት ሌላው አጀንዳ የግሊዮኑ የምሥራቅ አፍሪካ ዋና ጽ/ቤት ወደ ናይጄር ይዘዋወር ወይንስ እዚሁ ኢትዮጵያ ውስጥ እንደነበር ይቆይና በተወሰኑ ጥቂት ግሊዮናዊያን ይመራ የሚለው ነበር።

⁸⁶ Peter Cotterell, June, 1999.

⁸⁷ ወንድሮ ዓለ! በመከራ ውስጥ ያበበች ቤተ ክርስቲያን! 1990: ገጽ 142

አስረካቢያቸው እኛ የሰባዩት ሥፍራ ሊገኝባቸዋል ግንኙኝ

እነሆ ከዚህ የፈጸመ ስራ ል/ቤተ ክ. ዳርጃት ጋር ባለን የወጣት ስጦታዎች መሠረት ገንብተነት በጭንቃ ለጥያቄ አገዳዝነት ጥቅርባ በጋራ ጋር ለፌዴሬሽን የሚገኙት የታሪክ ል/ቤተ ክ. ዳርጃት በሆነው ቦታ ላይ በጥበቃ :-

25. በግንባታ ስራ ስለሚገኝ የአካባቢ ተ/ቤተ

35. አገሪ የመጽሐፍ ቅዱስ ግልጽነት ተ/ቤተ

ከፍ ተነ ለበዜ ፍጹታ በናበተ። የፈተን ለሁን ሥራውን በራሻንን ፈጽሞ በገለቀ መሆኑን በድርጅታችን ሥራ ከጁረበት ጊዜ ጀምሮ እስከ 1969 ዓ/ም. መጨረሻ ድረስ ያለበትን ሕገ የዲሞክራሲ የሀገራችን ከፋይ ጥፋት ለማስወገድ ዘመን ከፍለገ ለተፈጸሙት ወገኖች የሚሆኑ የተ/ቤት ነክ የሆኑትን የሚገባ ጥቅላላና የሚገባ ጥቅላላን የጥቅላላ ገቢረቱ ሆኑ ለተ/ቤት ወገኖች ያከፋፈሉ ለድርጅቱ ስሙ ከላይ ለተጠቀሙ ለግሉ ሕ/ቤት ነ. ድርጅቱ ለበረከበናል፡፡ ይባላል። በነዚህ በጥቅም ከላይ ያጠቀሱት ጥቅላላዎች ያለው ጥፋትን ገቢረቱ የግሉ ሕ/ቤት ነ. ድርጅቱ ለገጂ የሌለ ስራ ሊያለመሆኑን ለናረጋገጣለን፡፡

እኛም በወ/አ/አ. ግብር በጋም 74 ከኖላ ሃገር በጋምና በጋር ግን አውራጃያቸው ልዩ የገንጠል የያለው/ቤተክ. ዳርጃት የሌለ ለጌ ሊኖ ዳርጃት ከዚህ በላይ በገለጸው ፅሁፍ ሠረተ ዳርጃት ሕብስሁን በፀጠታ በጋምነት ሠረተ አብር በገራ የፀት ለሁን ሥራጭን በፈጸተ የለተተ ለሌላው ያገኘ ሂደት የነበረውን ሥራና የግንባታ ጥራና የግዴታ ጥንቃቄነት የተ/ቤተክ ነበ. የህጋዊ ገንባታ ጥያቄ ተረከበና፡፡

[illegible]

904000 464

የተረጋገጠ ፈ/ግ

Julius

~~back~~

7. ਅਨੁਵਾਦ

ለተጋጠረ ተና ሥነ ጥበብ ሚኒስቴር አ/አ. ✓

၁၂၉ ၇၄ ဂ/၄/တ/၀၅၈ ၈/၀၁၈ ၈/၉.

ሰጋዎ አጭኝ ተ/ቤተ ጽ/ቤተጌግ፡፡

၈၂၉ ၈၆၆၅ ၈၈၈၄၉၀ ၈/၈၈၈၄၉၀ : :

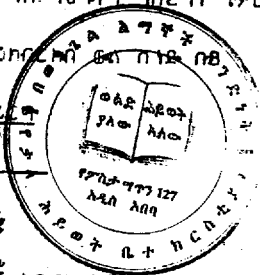
အဘဏ္ဍာရ အထောက်အကူ ပြုရန်အတွက်

ለጋላ ሕ/ቤተ ክ.ጸ/ቤተ ስህተ ስጦታ

$$h^0 = h^1 = h^2 = 717 = 8146$$

87167-4.4.

በዚህ በላይ የተጻፈው የጥያቄው ጽሑፍ የተፈጸመው በአካሉ ለባባ በሚገኘው በወገን ለሚኖሩ ለንድድነት ማሳበር የያዘ ሕይወት ቤተ ክርስቲያናት ይርዝሩ ጸ/ቤተ ለማከይነት ነው።

ከየትኛውም አጀንዳ ይልቅ የሚሲዮኑ ቤተሰቦች ጥንቃቄ በተሞላበት ሁኔታ እልህ አስጨራሽ ምክክር ካደረጉ በኋላ ጽ/ቤቱ እንደነበር በኢትዮጵያ እንዲቆይ ተወሰነ። የዚህ ምክንያቱም ጽ/ቤቱን ወደ ናይሮቢ ማዘዋወሩ የሚሲዮኑን ነባር ንብረቶችና ተቋማት ይዞታ (ኮልፌ ሠፈር የሚገኘው ቢንግሃም አካዳሚ፣ ዘንበወርቅ ሆስፒታል አካባቢ ያለው ማተሚያ ቤት፣ ባቦጋያ የሚገኘው የእንግዳ ቤትና ጥቁር አንበሳ ሆስፒታል ፊት ለፊት የሚገኘውን የሚሲዮኑን ዋና ጽ/ቤት ጨምሮ) ሊያሳጣ ይችላል የሚል ፍርሃት ነበር።⁸⁸

ጆን ካምበርስ የሚሲዮናዊያንን ከሀገር መውጣት አስመልክተው በወቅቱ ብዙዎች ይጠይቋቸው ለነበሩት ጥያቄዎች ይሰጧቸው ከነበሩት መልሶች መካከል፤

በእናንተ በሚሲዮናዊያን ላይ የሚደርሱ ጥቃቶች እንኳን ቢኖሩ እኛም ከእናንተ ጋር እንዋታለን እንጂ በፍፁም አናስነካችሁም እያሉ ብዙ ኢትዮጵያውያን የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ወዳጆቻችንና የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ተቆርቋሪነታቸውን ይገልፁልን ነበር። ግን ለምን? ያ ወቅት እኩ ሚሲዮናዊያን እንደ ኮሚዩኒዝም ሥርዓት ጠላት ተደርገው የሚታዩበት ጊዜ ነበር። በርግጥ የሚሲዮናዊያን ከኢትዮጵያ መውጣት እንደ ሽንፈትና ሽሽት ሊቆጠር ይችላል ይሆናል። አዎን እውነት ነው። ለሁኔታዎች ተሸንፈናል። ቢሆንም ግን ሚሲዮኑ የጣለው ጠንካራ መሠረት ያለእኛም እርዳታ እንኳን ቢሆን የቤተ ክርስቲያን ሥፊ ሊቀጥል የሚችለበት ወቅት ላይ ተደርሶ ስለነበር በዚህ እንጽናናለን።⁸⁹

ብዙ ሀገርኛ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን መሪዎች ግን ኤስ.ኤይ.ኤም በወቅቱ በወሰዳቸው አንዱ አንዱን በሚቃረነው እርምጃዎች ላይ ያላቸው አመለካከት የተለየ ነው። ሚሲዮኑ ያለፈውን ታሪክ ዞር ብሎ በማጥናት (በኢጣሊያ ወረራ ወቅት ከ1928-1993 ዓ.ም የተከሰተውን) በወቅቱ የተፈጠሩትን ችግሮች እንደ ትምህርት ሊወስድና ሊጠነቀቅባቸው ይገባ ነበር በማለት ወርቃማ ዕድሎች ማጣቱን ይገልጻሉ። እንዲያውም በዚያ አስጨናቂ የደርግ ዘመን የተማረ የሰው ኃይል ስለሌለ ለማን እናስረክብ? የሚለው ውግኔ ሚሲዮኑ ከሠራቸው ከፍተኛ ስህተቶች እንደ አንዱ የሚቆጠር እንደሆነ ቃለ መጠይቅ ያደረግንላቸው አንጋፋ የቤተ ክርስቲያኒቱ መሪዎች አረጋግጠውልናል። «እኛም ልጆቻችንም በትምህርት እንዳንገፋ ማዕቀብ የጣሉብን ራሳቸው

⁸⁸ Dr. Paul Balisky, Interview, June, 1999

⁸⁹ Howard Brant, P. 27

ሚሲዮናዊያን ሆነው እያለ እንዴት ያልተማረ የሰው ኃይል ስለሌለ የሚሲዮኑን ንብረት ለማስረከብ መንግሥትን መረጥን ይላሉ» በማለት ሀዘናቸውን የሚገልጹ ብዙዎች ናቸው።

የቤተ ክርስቲያን መሪዎችና አገልጋዮች እንዲሁም ልጆቻቸው እስከ አራተኛ ክፍል ብቻ ከተማሩ ይበቃቸዋል። ከዚያ ካለፉና በትምህርት ከገፉ ከእምነታቸው ያፈነግጣሉ፤ ጌታን ይከዳሉ፤ እያሉ ዕድሎችን ሁሉ ሲዘጉ የኖሩት ሚሲዮናዊያን ስለሆኑ በቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያናት ዙሪያ ለተፈጠረው የተማረ ሰው መካኒኒት ቀዳሚ ምክንያቶቹ ራሳቸው እንደሆኑ ተረድተው እውነቱን ሊቀበሉ በተገባ ነበር በማለት የሚሟገቱም አልጠቱም። ለአብነት ያህልም «እንዳትማሩ» ተብለው በእነርሱና በልጆቻቸው ላይ ገደብና ቅጣት ከተጣለባቸው አባቶች መካከል አቶ ቡርጂ ዱርኦ የተባሉት አባት በራሳቸው አንደበት አሳዛኙን ታሪካቸውን ሲተርኩ አድምጠናል፤

አባባ ቡርጂ ዱርኦ
(ፎቶ፣ አቶ ዱርኦ ብርጂ)

... በሚሲዮኖች በተደነገገው ውሳኔ መሠረት ልጆቼ ከአራተኛ ክፍል በላይ እንዳይማሩ ታግጂ ነበር። እኔም የተጣለብኝን ገደብ ጥሼ ልጆቼ ከአራተኛ ክፍል በላይ እንዲማሩ ወደ ሌላ ትምህርት ቤት ላከኝቸው። በዚህም ምክንያት ከአገልግሎት ታግጂ ለአራት ዓመታት ተቀጣሁ። በግንኙ ውም የአግኞች ኅብረት ውስጥ እንዳልካፈል ተወገዝኩ። ይህም ውግዘት የደረሰብኝ ከአመትትም ሆነ ካላመኑት ሰዎች እንዳልቀላቀል ነው። የእርሻ ሥራዬንም ሆነ ግንኛውንም ተግባር ያለ ሌሎች እርዳታ አንድ ብቻዬን እየተፍጠረጠርኩ ከጌታ ጋር ሆኜ ለግለሰብ ችያለሁ። እግዚአብሔር ይመስገን የያን ጊዜ መከራዬን እንድረሳ አምላኬ ዛሬ ከሰኛል። እነዚያ ከአራተኛ ክፍል በላይ እንዳይማሩ ግዕቀብ የተጣለባቸው ልጆቼም ያን ጊዜ ተፅዕኖ ውጊና መገለሉን ሁሉ ተቋቁሜ አምሳኪን ተስፋ አድርጌ በግስተማሬ ልክፍተኛ ቁም ነገር በቅተው ዛሬ

በአሜሪካን፣ በኪኒያና በኢትዮጵያ ውስጥ በላዩ ላይ ሃላፊነቶች ተሠማርተው ከፍተኛ ተግባራትን እያከናወኑ ይገኛሉ። የጊዜው ግን ሚሲዮኖቹ እንደፈሩት ሳይሆን ዛሬ ሁሉም ልጆቼ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ንቁ አገልጋዮች መሆናቸውን⁹⁰ ይላሉ አቶ ቡርጂ።

⁹⁰ ከአቶ ቡርጂ ዱርኦ የገልግሏቸው የተወሰደ! ሰኔ 1991 ዓ.ም.

አባባ ቡርጂ ዱርኦ
(ፎቶ፣ አቶ ዱርኦ ብርጂ)

አቶ ጥላሁን ኃይሌም በዚህ ጉዳይ ላይ የሚያበቃውጡትን እንዲያካፍሉ በጠየቅናቸው ጊዜ የሰጡት መልስ ተቀራራቢነት ያለው ነው፤

በ1950ዎቹ አጋማሽ ግድም የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን ኢትዮጵያዊያን ወጣቶችን እንዲያስተምር በተጠየቀ ጊዜ ሞሰጠው መልስ፤ «ተምረው አይመለሱም በዚያው ይቀራሉ» የሚል ነበር። ለአብነት ያህል የሚጠቀሱትም የቀድሞው የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕሬዚዳንት የነበሩት ደጃዝማች ካሣ ወ/ማርያም ቀደም ሲል በጸጋ ክርስቲያን አካዳሚ የወንዶች ት/ቤት ውስጥ ተማሪ ሰለነበሩ በአንዲት ሚሲዮናዊት አማካይነት የነፃ ትምህርት ዕድል አግኝተው ውጭ ሀገር ቢሄዱም በተመለሱ ጊዜ ግን በቃላቸው መሠረት አልተገኙም፤ እንዲሁም አንድ ሌላ ሰው በተመሳሳይ ታሪክ ይጠቀሳል። እውነቱ ግን ይህ ብቻ አይደለም እንደ ዶ/ር ሙላቱ ባፋ እና አቶ በየነ ሙላቱን (ወደ ሜኖናይት ሚሽን የተዘዋወሩ) የመሳሰሉ ሰዎችም በታማኝነት ተምረው ተመልሰዋል። ሁለቱ ባይታመኑ ሁለቱ በቃላቸው ጸንተዋል በማለት በተሳሳተ መንገድ የተረዱትን ሃሳባቸውን እንዲያነሱ ደጋግመን ብናስታውስም ሚሲዮናዊያኑ ሊያደምጡን ስላልቻሉ እነሆ እስከ ዛሬ ድረስ የተማሩ ሰዎች ድሆች ልንሆን በቅተናል ይላሉ።⁹¹ አቶ ጥላሁን።

በሌላው አንፃር ግን አቶ ጥላሁን ኃይሌም ሆኑ ሌሎች የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ደጋግመው የሚያነሱት የመከራከሪያ ነጥብ የራሳቸውን የሚሲዮናዊያኑን ተጨባጭ ሕይወት የሚመለከት ነው። አንጋፋ ሚሲዮናዊያን ይመጡ የነበረው ከነቤተሰቦቻቸው ነበር። ስለዚህም ልጆቻቸው የአንደኛ ደረጃ ትምህርታቸውን ቢንግሃም አካዳሚ ተምረው ሲጨርሱ ለሁለተኛ ደረጃ ትምህርታቸው መካኒካል አካባቢ ይገኝ ከነበረው የቀድሞ ጉድ ቬፐርድ ተቋም ውስጥ እንዲገቡ ይደረጋል ወይም ደግሞ ወደ ተለያዩ ሀገሮች እየተላኩ እስከ ዶክተሬት ደረጃ ድረስ ተምረው እንደጨረሱ ሚሲዮናዊያን ሆነው እንደ አባቶቻቸው ወደ ኢትዮጵያ እንዲመለሱ ይደረጋል። ይህን መሰሉ የራስ ወዳድነት ችግር በሚሲዮናዊ ላይ ሲንጸባረቅ ኖሯል ባይ ናቸው።⁹²

በኢትዮጵያ ውስጥ በዚያን ወቅት የነበሩት የአድቬንቲስት ሚሲዮናዊያንና ከመካነ ኢየሱስ ቤተ ክርስቲያን ጋር ይሠሩ የነበሩ ሌሎች ሚሲዮናዊያን ኢትዮጵያዊያን እንዲማሩ ከፍተኛ ጥረት ሲያደርጉ የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን ግን ለምን ተገቢውን ማድረግ እንደተሳነውና

⁹¹ ዝኒ ከማሁ

⁹² ከአቶ ጥላሁን ኃይሌ ጋር የተደረገ ቃለ ጥላላስ፤ ሰኔ 11/1991 ዓ.ም.

የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንን ወጣቶች ለማስተማር እንዳልፈለገ ሊገባን አይችልም በማለት ድርጊቱን ለቃሪክ ምስክርነት የሚተውም ብዙዎች ናቸው።

አቶ ብርሃኑ ደረሰ ስለ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ታሪክ ባዘጋጁት የጥናት ወረቀት ውስጥ የሚሲዮናዊያንን ከሀገር መውጣት አስመልክቶ ዝርዝር ሃሳቦችን አስፍረዋል። እንደ አቶ ብርሃኑ እምነት ከሆነ ኢትዮጵያዊያን ስላልተማሩ ሚሲዮኑ ያስተዳድራቸው የነበሩትን ተቋማት መምራት አይችሉም ከሚለው ምክንያት በተጨማሪነት የሚጠቀሰው ሁለተኛው ምክንያትና በወቅቱ ቅሬታ ፈጥረው ከነበሩት ርምጃዎች መካከል አንዱ ሚሲዮኑ ያስተዳድራቸው የነበሩትን ጣቢያዎች ቤተ ክርስቲያን ትረክብ እንኳን ቢባል የማንቀሳቀሻ በጀቱን አብረው ሳይሠጡ እንዴት ሥራዎችን መሥራት ይቻላል ነበር? እንደምንስ ባለሙያዎችን ቀጥሮና አሰልጥኖ መተካት ይቻላል? የሚሉት ጥያቄዎች የወቅቱ ዋነኛ የመወያያ ጥያቄዎች ነበሩ። እውነታው እነርሱ እንደሚሉት ሳይሆን ገንዘቡና የሰለጠነ ሰው ባይኖርም እንኳን ሥራው በመከራ ውስጥ መሠራት መቻሉ ራሱ የሚጠቁመው ቤተ ክርስቲያን በአምላካ ላይ መደገፍዋ ትልቅ ትርፍና ከንውን ሊያመጣ እንደሚችል ነው። ሚሲዮኑ ረጂ ድርጅቶችን ገንዘብ የሚጠይቀው በቤተ ክርስቲያን ስም ሆኖ እያለ የረጂዎችም ፍላጎት ለራሷ ለቤተ ክርስቲያን መርዳት ሆኖ እያለ ለምን ችግሮችን ብቻ እያሳዩን ነገሮችን ሁሉ ያጨልሙ እንደነበረ ልንረዳው ያልቻልነው እውነት ነበር።⁹³ በማለት የወቅቱ መሪዎች መጠየቃቸው አልቀረም።

በዚያም ሆነ በዚህ ኤስ.አይ.ኤም ብዙዎቹን ሚሲዮናዊያን ለማሰናበት የወሰነው ሁኔታዎችንና ፖሊሲዎችን በማገናዘብና አስቀድሞ የእምነት ጉልበቱ ስለዛለ ብቻ ካልሆነ በስተቀር ግልፅ በሆነ መልኩ የጊዜያዊ ወታደራዊ አስተዳደር መንግሥት የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮንን በተመለከተ «ውጤት» የሚል ቃል ከአንደበቱ ከመውጣቱ አስቀድሞ ነበር ሚሲዮናዊያን ለመውጣት የተጣደፉት። በርካታ ሚሲዮናዊያን ጣቢያዎቻቸውን ለአካባቢው የአስተዳደር አካላት ለመንግሥት ተወካዮች ቆጥረው ካስረከቡ በኋላ «የእግራቸውን ትቢያ» እያራገፉ ተጣድፈው መውጣታቸውን ዶ/ር ሃዊ ብራንት አስምረውበታል። የግል ንብረታቸውን በተመለከተም የሚሸጠውን ለአካባቢው ክርስቲያኖችና ነዋሪዎች በመቸርቸር (ምንም እንኳን የንብረት ችርቻሮው ርምጃ ብዙዎችን

⁹³ Berhanu Deresse, PP. 67-68

ቢያሳዝንም) የሚይዙትንም እየቀረቀቡ በእጅ ግውሉብለብ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንን በታሪክ ውስጥ ለሁለተኛ ጊዜ ተሰነባበሩ።

የመልካም ጊዜ ወዳጆቿን (ከፋሽስት ከኢጣሊያ ወረራ ቀጥሎ) ለሁለተኛ ጊዜ በመከራ ጊዜ ያጣችው የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንም ለጊዜውም ቢሆን «አምጠው በወለዱትና በአቋቋሟት» አጋርጆ ሽሽት መደነጋገሯ አልቀረም። መሪዎችና ምዕመናንም ለተወሰነ ወቅትም ቢሆን ግራ በመጋባትና ተስፋ በመቁረጥ ግንባታቸው አይዘነጋም።

እንደ ሐምሌ ዶፍ ካልወረድኩ እያለ የከበደው የሰደት ደመና በቤተ ክርስቲያናት ዙሪያ በጥላቻ ፕሮፓጋንዳ መብረቅ ታግዞ መከራውን ሊያዘንብ ጠብታዎችን በግርክፍክፍ ዳር ዳር ቢልም የቤተ ክርስቲያን ሥራ ግን አልቆመም ነበር። የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያናት ከመቼ ውም ጊዜ ይልቅ ወገባቸውን ታጥቀው ለታላቅ አገልግሎት ተነቃቁ። ከሚሲዮኑ የተረከቧቸውን ጥቂት ትምህርት ቤቶች ሊያደራጁም ሙሉ ኃይላቸውን ሰጡ። ሚሲዮኑ በስህተት ከተቋማቱ ጋር ያስረከባቸውን የቤተ ክርስቲያን ንብረቶች (የጸጋ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንና ሌሎቹን ያስታውሷል) ሊያስመልሱ ከአንዱ የመንግሥት መሥሪያ ቤት ወደ ሌላው መጣደፍ ጀመሩ። ሰደቱ በይፋ ከመጀመሩ አስቀድሞ ምዕመናን በምን ዓይነት ሁኔታ ማምለክ እንደሚገባቸው በራሳቸውም ሆነ በማዕከላዊው ቢሮ አስተባባሪነት ስልቶችን፣ ሥልጠናዎችንና ሲሚናሮችን ለመስጠት ቅድሚያ ሰጡ። የመከራው ጫና እየከበደ በመጣ ቁጥር በአንፃሩ ግን የድል ዝግሬው እየገነነ ሄደ። ዘግሪያን እንደ እንጉዳይ ማበብ ጀመሩ፣ ወንጌላዊያን በቃሉ ሥልጣን በመሞላት የምሥራቹን የደህንነት ብሥራት ግወጁን ተያያዙት። የጾም ፀሎት ትጋቱ በየበታው ቀጠለ። የተለመዱት የየአውራጃው ኮንፍራንሶች ከተለመደው ቁጥር በላይ በሺዎች የሚቆጠሩ ምዕመናንን ማስተናገድ ጀመሩ። ብቸኛዋ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን አምላኳን ብቻ አጥብቃ በመያዝ ጉልበቷን አጠነከረች።

በቀበሌ፣ በገበሬ፣ በሙያ ማኅበራትና በመንግሥት አስተዳደር ውስጥ የተመረጡና የተሾሙ አንዳንድ የቀድሞ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ባሳደገቻቸው የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ላይ ያለተገባ እርምጃ ለመውሰድ ከሌሎች ጋር ገና መግከር ሲጀምሩ የሰሙ መንፈስ ብርቱ የቤተ ክርስቲያን አገልጋዮች ያለፍርሃት በሰማያዊ ሥልጣን ተስፋ በመጣል እየሄዱ ይገስጽዋቸው ጀመር። ጎን ለጎን ቤተ ክርስቲያን የምታካሂዳቸው የሙያ ሥልጠናዎችም እንዳይተጓጎሉ መሪዎች የተሻለ አመራር በመስጠት ከነቀፉ ለመጠበቅ የተቻለውን ጥረት አደረጉ።

በወትቱ የነበሩ ሚሲዮናዊያን ከነቤተሰቦቻቸው

ጨለማው እየከበደ በሄደ ቁጥር የቤተ ክርስቲያን ፊት በብርሃን እየደመቀ መሄድ ጀመረ። ስደቱ በረቀቀ ስልት የአብያተ ክርስቲያናትን በር ማንኳኳት ቢጀምርም በመንፈስ ቅዱስ እሳት የተቀጣጠሉ ምዕመናን፤

«አንፍራ፥ አንጨነቅ፥ በሚመጣው መከራ፤
በድል እናልፋለን ከአምላካችን ጋራ።»

እያሉ ቀዳሚ የድል ዜና ማወጅ ጀመሩ። «የሰው ልጅ የተፈጠረው በህያው አምላካችን እስትንፋስ ነው እንጂ ከዝንጀሮ ዝርያ አይደለም!» በማለት የዳርዊንን የዝግመተ ለውጥ ቲዎሪ በየመዝሙራትና በስብከቶች ከንቱ ማድረጉን ተያያዙት። «ክርስትና ፍጹም የሕይወት ለውጥ የሚሰጥ ነው እንጂ፤ በየመድረኩ ላይ የፖለቲካ ካድሬዎች እንደሚያስተምሩት የህሊና መስለቢያ አፒየም» አይደለም እያሉ መከራከሩን ተያያዙት። ወጣቶችና በሳል ክርስቲያኖች በየትምህርት ቤቱና በየመሰብሰቢያው መድረክ ላይ ሽንጣቸውን ይዘው በመከራከር የጌታቸውን አዳኝነት በድፍረትና በገሃድ በማወጅ ድፍረትን ተላበሱ። ወንጌል እንደሰደድ እሳት ከምን ጊዜውም በፈጠነ ሁኔታ መስፋፋት ጀመረ። ለአዲሱ ወታደራዊና ኮሚኒስታዊ መንግሥት ይህ የቅዱሳን መስፋፋትና የድፍረት ክርክር አልጣመውም። ስለዚህ አዳዲስ የጥቂት ስልቶችንና ወጥመዶችን በየደረጃው መዘርጋት ጀመረ።

ከ«ሃይማኖት አይለያየንም»
በስተጀርባ . . .

ኢትዮጵያ በአዲሱ የለውጥ ባህር ውስጥ ተዘፍታ በተለያዩ ርዕዮተ ዓለማዊ ፍልስፍናዎች ወጀብ መንገዳታት እንደጀመረች ከዳር ቆመው ሀገሪቱ ልትዘፈቅበት ያለውን ርዕዮተ ዓለማዊ ግዕበል የሚገመግሙ ሀገሮች በርካታዎች ነበሩ። አሜሪካኖችና ሌሎች የአውሮፓ ሀገሮች! «ሳይንሳዊ ሶሻሊዝም» የሚለውን ፍልስፍና መስማት ከጀመሩበት ዕለት ጀምረው የሀገሪቱ ፖለቲካዊ አካሄድ አላምር ስላላቸው ፊታቸውን ማጥቆር የጀመሩት ገና ከጠዋቱ ነው።

ቻይናም እንዲሁ በለውጡ ዋዜማ የዕድገት በኅብረት ዘመቻና የመሳሰሉት ጉዳዮች ከእርሷ አብዮት እንዳልተኮረጁ ሁሉ በአራተኛው የኢትዮጵያ የአብዮት በዓል ላይ (መስከረም 2/1971 ዓ.ም) በሊቀመንበር መንግሥቱ ኃ/ማርያም የአብዮቱ ተንደኛ ጠላት እስከምትባል ጊዜ ድረስ፤ የ«ማኦዊዝም» ፍልስፍናዋ በበርካታ ኢትዮጵያዊን ምሁራን እያደር ገሸሽ መባሉን በማስተዋሏ እጅግም ከኢትዮጵያ ጋር ቤተኛ በመሆን በየአደባባዩ መታየቱን ስላልወደደች አምላክ የለሹን የክህደት ፍልስፍናዋን መርዝ የምትረጫው ጓዳ ለጓዳ ነበር።

ሶቭየት ኅብረትም እንዲሁ ገባ ወጣ እያለች የሀገሪቱን የውስጥ ገበያ በመሰለል ኢትዮጵያ የምትመራበትን የኮሚዩኒዝም ፍልስፍና ራዕይ ቀስ በቀስ በማስረፅ ላይ ነበረች።⁹⁴

ጥርጣሬ የገባቸው የወቅቱ ኃያላን መንግሥታት በሙሉ በኢትዮጵያ ጉዳይ ግራ በመጋባት አቋም ከመውሰድ ተቆጥበው ቢያመነቱም ፈጥነው ዲፕሎማሲያዊ ግንኙነት በመፍጠር ለጊዜያዊ ወታደራዊ አስተዳደር ደርግ እውቅና የሰጡት ፈጥኖ ደራሾች እንዳንድ የአረብ ሀገሮች ነበሩ። ከሁሉም ይልቅ ደግሞ እንደ ሊቢያው መሪ የፈጠነ አልነበረም። የሊቢያ መንግሥት የላዑካን ቡድን በመስከረም ወር 1967 ዓ.ም ኢትዮጵያ መጥቶ ደስታውን ሲገልፅ የላዑካን ቡድኑ እግረ መንገዱንም ለደርግ መንግሥት ተገቢውን ዕርዳታ አድርጓል። የኤምባሲ ጽሕፈት ቤቱንም ለመከፈት ተሸቀዳድሟል። የኢትዮጵያ የላዑካን ቡድን ወደ ግብፅ፤ ሊባኖስ፤ ሶሪያ፤ አራቅና ሱዳን ወደመላ ሰሉት ሀገሮች የተጓዘውም በሊቢያ ከተፈጠረው ወዳጅነት በኋላ በየካቲት 1/1967 ዓ.ም. ነበር።⁹⁵

⁹⁴ Marina and David Ottaway, *Ethiopia Empire in Revolution*, PP. 164-171
⁹⁵ በየካቲት ወር 1967 ዓ.ም. የታተሙ ጋዜጦች የአዲስ ዘመን፤ የዛሬይቱ ኢትዮጵያ፤
Ethiopian Herald

በተለይም በዚህ ክፍል ትኩረት የግብጠው የሊቢያ መንግሥት በኢትዮጵያ ላይ ሊተገብር እስከት በነበረው ሃይማኖታዊ አጀንዳ ላይ ብቻ ስለሆነ ወደ ሌሎች ርዕሰ ጉዳዮች ከመዝለት እንገታለን።

ኮሎኔል መንግሥቱ ኃይለ ማርያም (ከሥልጣን እስከተወገዱበት ጊዜ ድረስ የመጨረሻው ግዕረጋቸው ነበር) የወታደሮችን አመፅ በፊታውራሪነት በመምራት የተዳግዊ ኃይለ ሥላሴን ዙፋናዊ መንግሥት በአመፅ እንደገረሰሱ ሁሉ የሊቢያው መሪ ኮሎኔል ሙሳመር ቃዳፊም እንዲሁ በጠንካራ ዘውዳዊ ሥርዓት ላይ የተመሠረተውን የንጉሥ አድራስ ፊውዳላዊ አስተዳደር እጁን በ1969 ዓ.ም. የገረሠሱት የወታደሮችን አመፅ በተዳግኒት በግጋፈር ነው። መንግሥቱ ኃ/ማርያም የጊዜያዊ ወታደራዊ አስተዳደር ደርግ ሊቀመንበር እንደሆኑት ሁሉ ቃዳፊም የሊቢያው አብዮት ዕዝ ካውንስል ሊቀመንበር ነበሩ። መንግሥቱ ኃ/ማርያም ለከርስትና ኃይማኖት የነበራቸውን ጥላቻ ያህል ቃዳፊም ለአይሁዳዊያን እምነት ፀር ናቸው። ቃዳፊ ሥልጣን ከያዙ ማግሥት ጀምሮ የባህልና የግንባራዊ ለውጥ ለግምገማት የእስልምና አክራሪነትን ከአረባዊ ብሔረተኝነት ጋር እንዳጣመሩ ሁሉ መንግሥቱ ኃ/ማርያም እንዲሁ የሶሻሊዝም አብዮት የሕዝቡ ሃይማኖት ሆኖ እንዲሠርጽ ያሳስለሰ ጥረት አጅርገዋል።

በግል ባህሪያቸውም ሁለቱም ተቀራራቢ እንደሆኑ አንዳንድ የታሪክ ጸሐፊዎች ይገልጻሉ። ሁለቱም መሪዎች ለዘመናት በፊውዳል አስተዳደር ሥር የነበረው ሀገራቸው የብዙኃን እንጂ የጥቂቶች ሊሆን እንደግይቶል ደጋግመው በአዋጅ አስነግረዋል። መንግሥቱ ኃ/ማርያም ሀገራቸውን የግንባራጽት፤ «ጀግና ወላድ» እያሉ ሲሆን ቃዳፊም እንዲሁ ለአብዮታቸው የሰጡት ስያሜ ጀግሃሪያ (የብዙሃን ጀግኖች ሀገር) የግሊ ነው። ስለዚህም ገና ከጠየቁ ሁለቱም ተድመው ተፈላለጉ። መንግሥቱ ኃ/ማርያም የመንግሥታቸውን ገበያ ገላልጠው አሳዩአቸው። ቃዳፊም በትርይ ፈረስ ውስጥ የተሸሸገ ድብት ጥላግ አንግበው መንግሥቱ ኃ/ማርያምን ውድ ወንድማችን ብለው አምካጁቸው።⁹⁶ የሊቢያው መሪ በዚያ ወቅት ኢትዮጵያን ጠንካራ የእስልምና ሃይማኖት መሠረት ያላት ሀገር እንደሆነች ያምኑ ነበር። እንደ እርሳቸው እምነት ከሆነ ይህቺ የፊውዳሊዝምን ሥርዓት ለአንዴና ለመጨረሻ ጊዜ ከአፍሪካ በማስወገዱ ረገድ ከሊቢያ ጋር ተመሳሳይ የታሪክ ተዛምዶ ያላት ሀገር በእስልምና ሃይማኖት ተከታይ ሀገሮች ሁሉ ልዩ ድጋፍ ሊደረግላት

⁹⁶ "Qaddafi, Muamar al-," Microsoft (R) Encarta (R) 97 Encyclopedia. 1993-1996

እንደሚገባ በግልጽ ይናገሩና ያስተባብሩም ነበር። ይህንንም እምነታቸውን በይፋ ካስታወቁበት መድረኮች አንዱ በግንቦት ወር 1969 ዓ.ም ለአረብ ሀገሮች የውጭ ጉዳይ ሚኒስትሮች ጉባዔ ያቀረቡት ይህን መሰሉ ጥሪ በአብነት ይጠቀሳል፤

የዓለም አሰላምች በሙሉ ድጋፍ ለማድረግ መረባረብ የሚገባቸው የእስልምና እምነት ተከታዮች በአነስተኛ ቁጥር ላሉባቸው ሀገሮች ብቻ መሆን የለበትም። . . . እንደ ኢትዮጵያ ላሉ እስልምና በስፋት ለተስፋፋባቸው ሀገሮችም ጭምር ቅድሚያ ሊሠጥ ይገባል። ሊቢያ በኢትዮጵያ የነበረውን ፊውዳላዊ የመሳፍንት አገዛዝ ለማስወገድ ከፍተኛ ድጋፍ እንደሰጠች ሁሉ አሁንም እየተካሄደ ላለው አብዮታዊ እንቅስቃሴ አስፈላጊውን ትብብር ታድርጋለች።⁹⁷

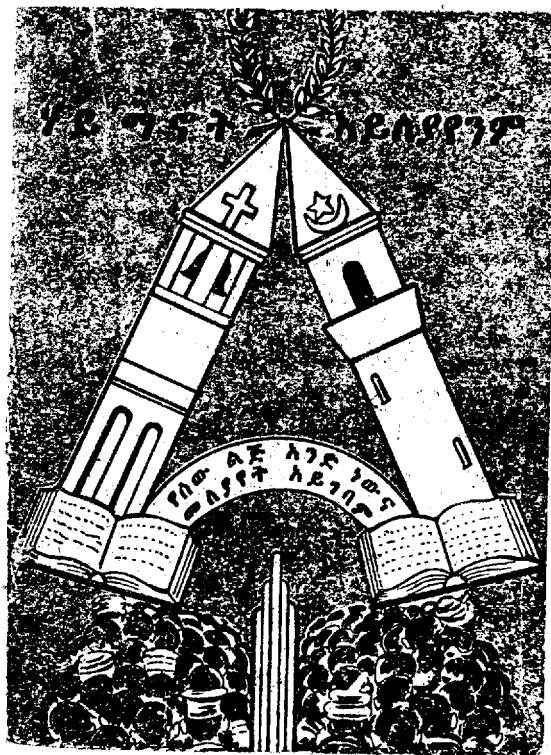
የሊቢያ መሪ በኢትዮጵያ ላይ ያነጣጠሩት በፖለቲካው አጀንዳ፣ መድረክና በዲፕሎማሲያዊ ዘዴ ብቻ ሳይሆን በክርስትና ሃይማኖትም ላይ የተቀነባበረ ራእይም በመንደፍ ጭምር የረቀቀ ስልት በመዘርጋት የእስልምና ሃይማኖት ከክርስትና ጋር እንዲዋሃድ ልዩ ጥረት በማድረግም ጭምር ነበር። ዝርዝር ታሪኩ እንደሚከተለው ቀርቧል።

ከአብዮቱ ማግሥት ጀምሮ በክርስቲያኖችና በአሰላሞች መካከል ምንም ዓይነት የእምነት ልዩነት እንደሌለ የሚገልጹና የሚቀሰቅሱ ጽሁፎች አዲስ አበባ በነበረው የሊቢያ ኤምባሲ አዘጋጅነት ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንን ጨምሮ ለልዩ ልዩ የእምነት ክፍሎች በየጊዜው ይሰራጩ ነበር። አብያተ ክርስቲያናትና መስጊዶችም የሚያደርጉትን ሃይማኖታዊ እንቅስቃሴና ማንኛውንም እነርሱን ጠቀስ ሪፖርቶች ለሊቢያ ኤምባሲ እንዲልኩ በልምድ ልውውጥ ሽፋን ስም ይጠየቁ ነበር። የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንን እንቅስቃሴ ሊያሳዩ ይችላሉ ተብለው የሚገመቱ ጽሁፎች ወደ ኤምባሲው ጽ/ቤት እንዲላኩም ለቤተ ክርስቲያኒቱ ዋና ጽ/ቤት በየጊዜው ማስታወሻዎች ይላኩ እንደነበር በወቅቱ በቤተ ክርስቲያን አመራር ላይ የነበሩት ዋና ጸሐፊና መሪዎች ያረጋግጣሉ።

ይሄው የተቀነባበረ እንቅስቃሴ በይፋ የሚገለጥበት ጊዜ ደረሰ። በኢትዮጵያ የሚገኙ የክርስትናና የእስልምና ሃይማኖቶች መሪዎች የተጋበዙበት አንድ ስብሰባ በኮሎኔል ሙዓመር ቃዳፊ አላባሳቢነት በሊቢያ ሊደረግ መታሰቡ ተገለጸ ለሁለቱ አንጋፋ የሃይማኖት ክፍል መሪዎች ተወካዮቻቸውን እንዲልኩ ጥሪው ይተላለፍላቸዋል። በዚሁ

⁹⁷ Halliday and Molyneur, *The Ethiopian Revolution*, 1981, P. 235

መሀረትም ለጊዜው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያንንና የእስልምና ስምንተን የሚወክሉ ሊቃውንት ተመርጠው በስብሰባው ላይ እንዲገኙ የሪው ተላለፈላቸው። «የክርስቲያኖችና የእስላሞች አንድነት ጉባዔ» ተብሎ የተሰየመው ይህ የሊቢያው ስብሰባ የተደረገው ከጥር 22-28/1968 ዓ.ም ነበር። ጉባዔውን በንግግር የከፈቱት ኮሎኔል ሙዓመር ዳዲ እንደነበሩ በጉባዔው ላይ ተገኝተው ከነበሩት የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የልዑካን ቡድን አባላት መካከል አንዱ በጸፉት መጽሐፍ ውስጥ የስብሰባውን ሂደት በዝርዝር ጠቅሰውታል። የሊቢያው ርዕሰ ግዛት ንግግር ከፊል ይዘትም የሚከተለውን ይመስል ነበር፤

« እኛ በክርስቶስ
በኩል የነበረውንና
ያለውን ያላጥርጥር
እናምናለን
ይኸውምወደ ማርያም
ልጅ ኤሳ (ኢየሱስ)
ከብር ይግባውና
እግዚአብሔር
ያወረደውን ያለ ጥር
ጥር እናምናለን።
እንደዚሁም ኢየሱስ
እራሱ የተናገረውን
ቃል እናምናለን።
ነገር ግን በእስላሞች
ዘንድ እውነተኛ
የነብያት ቃልና
እውነት ያል ሆነውን
በክርስቶስ ስም
የተነገረውን አስ
መስሎ የተፃፈ በመ
ኖሩ የተለያዩ ሃሳብ
በሕዝብ ዘንድ አሳ
ድር ሕዝቡ ተለያይተ
ይገኛል። »⁹⁸

የሃይማኖት አይለያየንም ጉባዔ መሪ ዓርማ (ከሊቢያ እስከ ኢትዮጵያ)

⁹⁸ ኪዳነ ማርያም ገ/ሕይወት (መምህር)፤ የሰው ልጅ አንድ ነውና መለያየት አይገባንም! ገጽ 13-14

የዓይን ምሥክሩ የጉባዔ ተሳታፊ እንደገለጹት በሲሚናሩ ማጠቃለያ ላይ ጠቅላላው ውጣኔ በስምንት ገጽ ተዘጋጅቶ ለስብሰባው ተካፋዮች አንድ በአንድ ታድሷል። በውጣኔውም መሠረት የክርስትና ትምህርት በእስልምና ትምህርት ቤቶች እንዲሰጥ፣ የእስልምና ትምህርትም በክርስትና ትምህርት ቤቶች እንዲሠጥ በማለት ተወስኗል። የዚህ ውጣኔ ዋነኛው ምክንያት እስካሁን የቆየው የሁለቱ የእምነት ክፍሎች ልዩነት ሊጠፋ የሚችለው በሚገባ መተዋወቅ ሲኖር ነው። በሚል እምነት ምክንያት ስለነበረ ነው። ከዚህም በስተቀር ለወደፊቱም ቢሆን ተመሳሳይ ስብሰባ እንዲደረግ በአንድ ድምጽ ተወስኗል።

ሃይማኖት አይለያየንም

ጥፋሪና ፩ I

የሊቢያው ጉባኤ I

ናትርና ሰፊ ግልጽ ውስጥ ሰፍኖ ለግዮት ለማገልገልና ለማግኘት ክርስቲያኖችና እስላሞች ሁሉ ከጥር ፪፻ ሺስ ፪፻ ቀን 1955 ዓ/ም የተደረገው የእስልምናና የክርስቲያኖች የአንድነት ስብሰባ ይኸንን ተብሎ ይቃልን መተባበሩ ። የስብሰባው ማረኪ ተደያ ብሔራዊ ስብሰባው ተካፋዮች በተደረገው ጥሪ ውስጥ ተገልጾ ነበር ። ጥሪውም እንዲህ የሚል ነበር ።

«የውጪዎች ባለቤቶች ሆኖ የእግዚአብሔር ንጥር ጪኝና ጪኝን ትንድ የታሙ ነውና በጥበብነት ነው ነገሩን ማድግግኝና ናቸው ። እናቶቻችን ግን የተለያዩ ናቸው ። ሃይማኖታችን ግን አንድ ነው ። ከእስልምናና ከክርስቲያኖች ልሚኖር የማገልገል ምንድን ነው ነ?»

ስብሰባው የተደራጀው ጥር ፪፻ ቀን ነበር ። ስብሰባውንም በንጥር የሠራተ የሊቢያው ፕሬዝዳንት ኩቱኔል ሙአማር ጥፋሪ ነበሩ ። ፕሬዝዳንቱ የመከላከያ ግንጥ ሥራነት የእግዚአብሔር ቃል የሚያዘውን በማረጋገጥና በማለጥ ነበር ።

(ምንጭ! ከኪዳን ግርያም ገ/ሕይወት መምህር! የሰው ልጅ አንድ ነውና መለያየት አይገባንም! 1969 ዓ.ም. ገጽ 11)

በታሪክ ውስጥ ጎልተው እንደሚጠቀሱት ታላላቅ ዓለማቀፋዊ የቤተ ክርስቲያናት ጉባዔ ሁሉ የሊቢያውም ጉባዔ በመጽሐፍ ቅዱስና በቁርዓን አቀባበል ላይ ከቀደምቶቹ ጉባዔዎች ያልተናነሰ ውጣኔ አሳልፎዋል! በውጣኔውም መሠረት የክርስቲያኖችና የእስልምና የጋራ የእምነት መመሪያዎች ናቸው ብሎ የሚተባበሩት

- ሀ. ብሉይ ኪዳን
- ለ. አዲስ ኪዳን
- ሐ. ቁርዓን . . .

እንደሆኑና እስላሞችና ክርስቲያኖች ምንም የተለያዩ ቢመስሉ ቅዱሳት መጻሕፍቶቻቸውን በመመርመር እንደ መሆናቸውን አረጋግጠናል።⁹⁹ የግሊ ብያኔም በሥልጣን ተሠጥቷል።

የሊቢያው ሴጢናር አርማም የሁለቱን እምነቶች አንድነት እንዲገልጽ ሆኖ የተዘጋጀ ስለመሆኑም በጉባዔው ላይ ከኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ተወካለው የተገኙት ጸሐፊ ዝርዝር መግለጫ ሠጥተዋል፤

አርማው እንደጂኖሰረዳው በግራ 17 በኩል መጽሐፍ ቅዱስ ከክርስቲያኖች ጋር እንደ መሠረት ሆኖ፤ ከጌታ ወደ ቀኝ ያዘነበለ የቤተ ክርስቲያን ሕገ፤ ይታያል። ቀጥሎም በስተቀኝ በኩል መሠረቱ ቆርጥንና እስላሞች ሆነው ወደ ግራ አዘንብሎ ጫፍ ላይ ከቤተ ክርስቲያኑ ጉልላት ጋር የተገናኘ መሰረድ ይታያል። ይህ እንግዲህ የቤተ ክርስቲያን ጉልላትና የመሰረድ ጉልላት ጫፍ ላይ መገናኘት የሁለቱ እምነት ተከታዮች በአንድ በእግዚአብሔር ግምለክን የግያላይ ነው።¹⁰⁰

ለሰባት ቀናት የቆየው የሊቢያው ጉባዔ በመጨረሻው የተዘጋበትን የጸሎት ሥነ-ሥርዓት አስገራጫና አስደናቂ ትዕይንት በተመለከተም ጸሐፊው እንደሚከተለው ይገለፁታል፤

በመዝጊያው የጸሎት ሥነ-ሥርዓት ላይ ከእስላሞች ሊቃውንት አንዱ ከግቲዎስ ወንጌል ምዕራፍ 26 ከቁጥር 31-46 አውጥተው የተፃፈውን አነበቡ . . . ቀጥሎም ከክርስቲያኖች ሊቃውንት አንዱ «አላህ ወአክበር» የሚለውን ጸሎት እጅግ ከፍ ባለ ድምጽ አላፈረው በጸሎቱ ጊዜ በሰብሰባው አፃፋሽ ውስጥ የነበርነው ሁሉ ደስታችንን በጭብጫ ከገለጽን በኋላ ሰላምታ በመለዋወጥ ስሜታችንን ገለጽን።¹⁰¹

ከላይ ዝርዝር ዓላማውና ሂደቱ የተገለጸው «የክርስቲያኖችና የእስላሞች አንድነት ጉባዔ» በሊቢያ ተምክሮና ተቀንባብሮ ወደ ኢትዮጵያ ምድር እንዲተገበር የታቀደ ፕሮጀክት ነበር። በተመሳሳይ መልኩ ይህ ዝግጅት በኢትዮጵያም እንዲደገም አመቺ ጊዜ እየተጠበቀለት ዛሬ ነገ በሚባለበት ሰዓት የመንግሥትንና የሕዝብን ሙሉ ቀለብ የሚለብ ሁኔታ ተፈጠረ። ያም ሆነ ይህ የታቀደው ውጥን በተግባር መተርጎም ስለነበረበት ወደ በኋላ ግድም በዝርዝር እንደምንመለከተው የሊቢያው «የክርስቲያኖችና የእስላሞች አንድነት ጉባዔ» በኢትዮጵያ ውስጥ ስሙ ተቀይሮና ዓላማው ተሻሽሎ የሴጢናሩ ዓርማ ግን ሙሉ

⁹⁹ ዝኒካግሁ-1 ገጽ 18

¹⁰⁰ ዝኒካግሁ-1 ገጽ 16-17

¹⁰¹ ዝኒካግሁ-1 ገጽ 18

ለሙሉ አንድም ነቁጥ እንኳን ሳይሻሻል፤ «በሀገር ጉዳይ ሃይማኖት አይለያየንም» ለሚለው ለኢትዮጵያው ሴሚናር መግለጫነት ሥራ ላይ ጥለ።

ለምን ፕሮጀክቱ በኢትዮጵያ ውስጥ ሙሉ ለሙሉ ሊተገበር አልቻለም? ለምንስ የሊቢያው ጉባዔ መሠረታዊ ይዘት በኢትዮጵያ ውስጥ፤ «በሀገር ጉዳይ ሃይማኖት አይለያየንም» በሚለው መሪ ሃሳብ ተሻሻለ? ለሚሉት ጥያቄዎች እንደሚከተለው ምላሹን ለመስጠት ይሞክራል።

«የክርስቲያኖችና የእስላሞች አንድነት ጉባዔ» በሊቢያ እየተካሄደ ባለበት ወቅት የኢትዮጵያ ምሥራቃዊ ክፍል በሱማሊያ ሠርጎ ገቦች እየታመሰ የነበረበት ወቅት ነው። የሠርጎ ገቦቹ ዋነኛ ጥያቄ የነበረው አብዛኞቹ የኢትዮጵያ ምሥራቃዊ ክፍል ሀገሮች በጠንካራ እስላማዊ እምነት ላይ የተመሠረቱ የሱማሊያ የግዛት ክፍሎች ናቸው የሚል ነበር።

ለዚሁ ጥያቄያቸው ተግባራዊነትም በአካባቢው የሚገኙ የወንጌል ሚሲዮናዊያንም ሆኑ አብያተ ክርስቲያናት በሙሉ ክልሎቹን እየለቀቁ እንዲወጡ በዘረፋና በግድያ የታጀበ ማስጠንቀቂያ ይሠጥ ነበር። በሐረርጌ ክፍለ ሀገር በቀላፎና በጎዴ የነበሩት የኤስ.አይ.ኤም ጣቢያዎች ከመጋቢት 1969 ዓ.ም ጀምሮ የተዘጉበት ምክንያትም አንዱ ይሄ ምክንያት ነው። የሚሲዮን ጣቢያዎቹ የተዘጉት የጣቢያዎቹ ጉብረቶች ሙሉ ለሙሉ ከተዘረፉ፤ ዶን ሲኒየር የተባለው ሚሲዮናዊም በአስቃቂ ሁኔታ ከተገደለ በኋላና በአንዳንዶቹም ላይ ኢስብዓዊ ድፍረትና ተግባራት ከተፈፀሙ በኋላ ነው።¹⁰² ይህ ሁኔታና በወቅቱ በመገናኛ ብዙሃን ይነገሩ ከነበሩት ሀተታዎች መገንዘብ የሚቻለው ሠርጎ ገቦቹ ምን ያህል የመረረ የክርስትና ሃይማኖት ጥላቻ እንደነበራቸው ነው።

ከላይ በዝርዝር እያቀርብነው ያለውን የሊቢያውን የረቀቀ ስትራቴጅ ለጊዜው ገታ አድርገን በሌላ አቅጣጫ ወቅቱን ለመዳሰስ ይሞክራል። ያ ወቅት በኢትዮጵያ ታሪክ ለመጀመሪያ ጊዜ ማለት ይቻላል በሀገሪቱ ያሉት የተለያዩ የክርስትና እምነት ተከታዮች ቋንቋ ለቋንቋ ተግባብተውና በልዩነታቸው ተቻችለው፤ «የኢትዮጵያ አብያተ ክርስቲያናት መተባበር ጉባዔ» የሚባል ኅብረት ከመስከረም 25 ቀን 1969 ዓ.ም. ጀምሮ ያቋቋሙበት ወቅት ነው።

¹⁰² Report from SIM missionaries, March 30, 1977.

የኢትዮጵያ ፊደራል ሪፐብሊክ ስርዓተ-መቅደስ ርዕሰ ምክር ቤት
COUNCIL FOR CO-OPERATION OF CHURCHES IN ETHIOPIA

ሐሳብ 44/57/48 ፖ. ግ. ሐ. 5301
Tel. [redacted] P. O. Box
አዲስ አበባ Addis Ababa

የኅብረቱን መጽደድ አስፈላጊነት በተመለከተም በወቅቱ የተሰጠው ምክንያት፤

1. ቅድመ አብዮት በኢትዮጵያ የሚገኙ አብያተ ክርስቲያናትም ሆኑ ሌሎች የሃይማኖት ድርጅቶች እንዳይቀራረቡ፤ ለሀገራቸውም የሚገባቸውን አስተዋፅኦ በአንድነት እንዳያበረክቱ በከፋፍለህ ግዛው ሥርዓት ለአንዱ ከፍል ወይም ለጥቂቶች ብቻ መብትን የሰጠ በመምሰል ሕልውናቸውን ሲፃረር መቆየቱ የታመነ ነው።
2. ድኅረ አብዮት የኢትዮጵያን ጭቁን ሕዝብ ሕልውና ለማብሰር እኩልነት፤ ትክክለኛ ፍትሕ፤ የነፃነትና ሰላምን ጸጋ ለሁሉም እኩል ለማጎናጸፍ ለመፈተኛው ሕዝብ ግንባር ቀደም ሆኖ የተነሳው ጊዜያዊ ወታደራዊ አስተዳደር ደርግ በአወጣው የኢትዮጵያ ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ፕሮግራም በቁጥር 5 «በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ማንኛውም ዜጋ አንዱ ከሌላው ሳይበላለጥ ታሪኩና ማንነቱ ባህሉና ልማቱ፤ ቋንቋ፤ ሃይማኖቱና መብቱ በሰሻሊዝም መንፈስ በእኩልነት ይከበራል» ይላል። ቀጥሎም በሃይማኖቶችና በሃይማኖት ድርጅቶች መካከል ምንም ልዩነት ሳያደርግ መብታቸው በእኩልነት የሚጠበቅ መሆኑን በቁጥር 6 ላይ «ከሃይማኖቶች እንዲሁም በጾታዎች መካከል ምንም ዓይነት አድልዎ አይደረግም። ማንኛውም ዜጋ በፖለቲካ፤ በኢኮኖሚና በማኅበራዊ ጉዳዮች ለሚኖረው ሚና በጾታና በሃይማኖት ሳቢያ ምንም ልዩነት አይደረግበትም።» በማለት ይገልጻል።

መግለጫው ሀተታውን በማረዘምም፤ በቀድሞው ሥርዓተ መንግሥት ጊዜ ተራርቀን የነበርነውን አሁን ጊዜው እንድንቀራረብ አድርጎናል በማለት እያንዳንዱ ቤተ ክርስቲያን የራሱን ዶክትሪን፤ ሥርዓትና ባህል በየራሱ በመጠበቅ የኅብረቱ አባል እንደሚሆን ያረጋግጣል።

የኅብረቱ ዋና ዋና ዓላማዎች ተብለው የተዘረዘሩትም በቁጥር አራት ያህል ነበሩ፤

- ሀ. . . . ወንጌልን ያለምንም ፖለቲካዊ ይዘትና ሂደት በንጹህ አቋም ለመስበክ፤
- ለ. . . . ሀገራችን ኢትዮጵያ የጋራ እናታችን እንደመሆኗ መጠን በማገበራዊ ኑሮ ለሚደርስባት ችግር ሁሉ የጋራ አስተዋጽኦ ለማድረግ እንዲቻል፤
- ሐ. . . . የኅብረተሰብአዊት ኢትዮጵያ ጊዜያዊ ወታደራዊ አስተዳደር ደርግ የሰጠንን መብትና ነፃነት በሥራ ለመተርጎም፤
- መ. . . . በአንዳንድ የኢትዮጵያን ሕልውና በሚቃረኑ ሀገሮች በሃይማኖት ምክንያት የሚነዙ ወሪዎች በአብያተ ክርስቲያናት መተባበር ጉባዔ ዋጋ ቢስ እንዲሆኑ ለማድረግና ያለንን መብትና ነፃነት ለመግለጽ ጉባዔው ተቋቁሟል ይላል፤¹⁰³ መሠረታዊ ዓላማውን ተቀብለው ጉባዔውን ያቋቋሙት አብያተ ክርስቲያናትም በቁጥር ዘጠኝ ያህል ነበሩ፤

ተራ ቁጥር	የቤተ ክርስቲያን ስም	ገምታዊ የምዕመናን ብዛት
1	የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን	15,000,000
2	የኢትዮጵያ ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን	500,000
3	የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን	500,000
4	ወንጌላዊት ቤተ ክርስቲያን መካነ ሊየሱስ	410,000
5	የሙሉ ወንጌል አማኞች ቤተ ክርስቲያን	25,000
6	የሕይወት ብርሃን ቤተ ክርስቲያን	15,000
7	ብርሃነ ወንጌል መጥምቃውያን ቤተ ክርስቲያን	8,000
8	መሠረተ ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን	5,000
9	ሠፈረ ገነት ቤተ ክርስቲያን	2,000

ይህን መሰሉ የመሰባሰብ መከራ (ዕድሜው ለአጭር ዓመታት ቢሆንም) ከመቻቻል እጦት የተነሳ ባለፉት ዘመናት ሳይሞክር ቀርቶ ለመጀመሪያ ጊዜ በዚያ ወቅት መሠረት መጣሉ ብዙዎችን ያስደነቀና ያስገረመ ተሞክሮ ነበር። የመተባበሩን ጉባዔ እንዲመሩም ቄስ ጉዲና ቴምሣ በሙሉ ድምጽ ተመርጠው ነበር። የኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ

¹⁰³ የኢትዮጵያ አብያተ ክርስቲያናት መተባበር ጉባዔ፤ ደብዳቤ፤ ከሙጉ/አድዋ/10/ 38/78 ታህሣስ 20 ቀን 1971 ዓ.ም

ክርስቲያን የተወከለችው በአቶ ተክሌ ወ/ጊዮርጊስ ሆኖ በወቅቱ ቤተ ክርስቲያኒቱ እንደ ሌሎች አባላት ሁሉ ለጉባዔው መጠናከር ከፍተኛ እገዛ ታደርግ እንደነበር መረጃዎች ያመለክታሉ።

የመተባበሩ ጉባዔ የተመሠረተው ቀደም ተብሎ እንደተጠቀሰው በመስከረም ወር 1969 ዓ.ም. ቢሆንም ኦፊሴላዊ በሆነ መልኩ እውቅና እንዲሰጠው መንግሥትን የጠየቀው ታህሣስ 20/1971 ዓ.ም. ከሁለት ዓመት በኋላ ነው። ለዚህም የተሠጠው ምክንያት፤ « ቤተ ክርስቲያናቱ... አንድነታቸውን እስኪያጠናክሩና በመንፈሳዊ ሕልውና ለውጡ በሰጣቸው የእኩልነት መንፈስ እስኪገባቸው ድረስ የጉባዔውን መቋቋም ለመንግሥት ሳያስታውቁ ቆይተዋል።» የሚል ነበር።

በዓላማው ክፍል በንዑስ ተራ «መ» የተጠቀሰው ሃሳብ የሚጠቁመው ደግሞ ጉባዔው በተቋቋመበት ወቅት በሃይማኖት ሽፋን ምክንያት በኢትዮጵያ ክርስትና አቋም ላይ የሚነዙ በጎ ያልሆኑ ወሬዎች መኖራቸውን ነው።

ይህ «ተቃራኒና ሕልውና ተፈታታኝ ወሬ» የተባለው በምሥራቁ የሃገሪቱ ክፍል ሠርገው እየገቡ ሽብር የሚፈጥሩት የሶማሊያ አሸባሪዎች እንቅስቃሴያቸውን በእስልምና ሃይማኖት ሽፋን ስም በማራመድ እንደምን በክርስትና ላይ እንደዘመቱና ቤተ ክርስቲያናትን ያሳድዱ እንደነበር ለማመልከት ነው።

የውጭ ኃይላት ብቻ ሳይሆኑ ራሱ አብዮቱም በዚያን ወቅት በእምነት ክፍሎች ላይ በጠላትነት ዘምቶ ስደትና ተቃውሞ በማነሳሳት በአንዳንድ ቦታዎች ቤተ ክርስቲያናት እየተሰደዱ ያሉበት ወቅትም ነበር። ስለዚህም የመተባበሩ ጉባዔ በ1969 ዓ.ም መስከረም ወር ላይ ተቋቁሞ ለሁለት ዓመታት ያህል ራሱን በይፋ ባይገልጥም የሚደረጉትን አንጉል የከህደት እንቅስቃሴዎችንና የአብያተ ክርስቲያናትን መዘጋት አስመልክቶ በተናጠልም ሆነ በቡድን ቅሬታዎችን ወደ መንግሥት ማድረሱ አልቀረም።

አንዳንድ የውጭ ሀገር የመገናኛ ብዙሃንም በኢትዮጵያ ውስጥ የሃይማኖት ነፃነት እየተነፈገ፣ ክርስቲያኖች እየታሠሩና በርካታ የወንጌላዊያን አብያተ ክርስቲያናት እየተዘጉ መሆኑን ደጋግመው ይዘግቡ ስለነበር የደርግ መንግሥት የ«አደባባዩን ገሃድ እውነታ» ለማስተባበል ከፍተኛ ሙከራ አድርጓል።

ይህ በዚህ እንዳለ በምሥራቅ የሀገሪቱ ከፍሎች በሠርጎ ገበቺ ይካሄድ የነበረው የደፈጣ ጥቃት ወደ መደበኛ ጦርነት ተለውጦ ሱማሊያ ኢትዮጵያን በግልጽ መውረሯን በመግለጽ የደርጉ ሊቀመንበር ሚያዝያ 4/1969 ዓ.ም. የክተት ጥሪውን አወጁ።

የሱማሊያ ጦርነት ዋነኛ መንስዔም መሪዎቹ «ታላቋን ሱማሊያ እንመሠርታለን» የሚል ምኞት ስላላቸው እንደሆነ ተገለጸ። በዚህ የታላቅነት ስሜት ውስጥ የሚጠቃለሉት የምኞት ሀገሮች ኢትዮጵያና ጄቡቲ መሆናቸው ይፋ ሆነ። «በታላቋ ሱማሊያ» ካርታ ውስጥ የሚካተቱት ክልሎች ሐርርጌ፣ ባሌ፣ አርሲና ሲዳሞ ሲሆኑ የወራሪው ጦር ሠራዊትም በጣም ዘመናዊ በሆኑ የጦር መሣሪያዎች በመታገዝ እስከ 700 ኪሎ ሜትር ወደ ኢትዮጵያ ግዛት ዘልቆ መግባቱ ተገለጸ።

መንግሥት በአብያተ ክርስቲያናት ላይ ሊያፋፍም ዳር ዳር በማለት የጀመረውን ስደት ለጊዜውም ቢሆን ጋብ በማድረግ አስቀድሞ ችግሩን ከሃይማኖት አባቶች ጋር በመፍታት እግረ መንገዱንም ምዕመኑ በተጠንቀቅ ቆሞ ሀገሩን ከወራሪዎች እንዲታደግ ለማሳሰብ በሀገሪቱ ውስጥ ያሉት የሃይማኖት ድርጅቶችን የተበደለን ጥያቄዎች የሚመረምርና የሚያባብል ግብረ ኃይል በሰኔ ወር 1969 ዓ.ም. ተቋቋመ። በዚያው ወር ሰኔ 18/1969 ዓ.ም. ቁጥሩ 300,000 የሚሆነው የኢትዮጵያው የሚሊሺያ ዘማች ትዕይንት ህዝብ በማሳየት ለጦርነቱ ዝግጁ መሆኑን አስመሰከረ።

የሀገሪቱን ህልውና የሚፈታተኑ የውጭ ወራሪዎች ጥቃት እየተባባሰ በሄደበት በ1969 ዓ.ም. የመጨረሻ ወራት ገደማ ሌላም የውስጥ ለውስጥ የፖለቲካ ቡድኖች እንቅስቃሴ ለደርግ መንግሥት ከፍተኛ ራስ ምታት ሆነውበት ነበር።

በሚያዝያ ወር 1970 ዓ.ም. የቤተ ክርስቲያናት መሪዎች በመንግሥት ላይ የሚያቀርቡትን ቅሬታዎች አስመልክቶ እንዲያጠና የተወሰነው ግብረ ኃይል ጥናቱን አጠናቆ የሃይማኖት ድርጅቶችን የተበደለን ጥያቄዎች የሚመረምር ጉባዔ በአፍሪካ አዳራሽ እንዲካሄድ ወሰነ። በጉባዔውም ላይ የተለያዩ የሀገር ውስጥና የውጭ ሀገራት የሃይማኖት ድርጅት ተወካዮች ለመገኘት ዕድል ገጥሟቸዋል። በቁስ ጉዲና ቱምሣ የሚመራው «የኢትዮጵያ አብያተ ክርስቲያናት መተባበር ጉባዔም» አባላቱን በሙሉ በመያዝ በጉባዔው ላይ ተገኝተዋል።

ጥናታዊ ወረቀት ለማቅረብ ዕድል ካገኙት የውጭ ሀገርና የሀገር ውስጥ የሃይማኖት መሪዎች መካከል ከኢትዮጵያ አርቶዶክስ ቤተ

ክርስቲያን ቀሲስ ሰለሞን ገ/ሥላሴ¹⁰⁴ አንዱ ናቸው። «ሶሻሊዝምና ክርስትና» በሚል ርዕስ ባቀረቡት ወረቀት ዋነኛ ትኩረት መጽሐፍ ቅዱስና የሶሻሊዝም ፍልስፍና የሚደጋገፉ እንጂ በፍፁም እንደማይቃረኑ በርግጠኝነት ለማሳመን ሞከሩ። እንዲያውም ሶሻሊዝምን፤ «የማርክስና የኤንግልስ የተዋጣለት የፍልስፍና ግኝት» በማለት በጉባዔው መካከል መወደስ አቀረቡ። ሶሻሊዝምን ኅብረት ዛሬ ለደረሰችበት ፍትህ፤ እኩልነትና የሰብዓዊ ክብር መጠበቅ ምክንያቱ ሶሻሊዝም ነው በማለት አሞካሹ። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ተደጋግሞ በትንቢት የተገለጸው መፃሔድ የቅዱሳን ተስፋ ፍፃሜም በሶሻሊዝም የሚረጋገጥ ነው በማለት ከድምዳሜ ላይ ደረሱ።

በሁለተኛው ዋና ርዕስ ስር፤ «የሃይማኖትና የፖለቲካ ግንኙነት» በሚል መሪ ሃሳብ ከኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያንና ከእስልምና ሃይማኖት ሁለት ምሁራን ወረቀቶችን አቀረቡ። የወረቀታቸው ዋነኛ መልዕክት የሶማሊያን ወራሪ ጦር የሚያወግዝና በሃይማኖት ስም ጣልቃ እየገቡ ሰላም የሚነሱትን የሚኮንን ነበር።

የጥናት ወረቀቶቹ ተነበው እንደተጠናቀቁ የተለያዩ ጥያቄዎች ይኸጎደጎዱ ጀመር። በተለይም ብዙዎቹ ቀሲስ ሰለሞን ገ/ሥላሴ ያቀረቧቸውን ሃሳቦች እየተቃወሙ ሃሳባቸውን ሰጡ። የኢትዮጵያ ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያንን የወከሉት አባ ፀጋዬ ቀነኒ በመረረ ድምጽ ተቃውሟቸውን አሰሙ። በጉባዔው ላይ የተገኙት በርካታ የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ጳጳሳትም ሳይቀሩ ቀሲሱ ባቀረቡት ድምዳሜ ላይ ቁጣቸውን አሰሙ።¹⁰⁵

በመጨረሻም ዕድሉ ለኢትዮጵያ አብያተ ክርስቲያናት መተባበር ጉባዔ ሊቀመንበር ለቄስ ጉዲና ቱምሣ ተሰጠ። እርሳቸውም በተረጋጋ ስሜት ሌሎቹ የተቃወሙትን ሃሳቦች በድጋሚ በመቃወም የቀረበው ጽሁፍ እንዳሳዘናቸው ከገለጹ በኋላ ቤተ ክርስቲያናት በስደትና በአደጋ ላይ ወድቀው እያለ መንግሥት ምሉዕ የሃይማኖት ነፃነት አለ በማለት የሚገልጸውን ለመቀበል መቸገራቸውን አስታወቁ፤ ለአብነት ያህልም!

• በጅማ ከተማና በአካባቢው በቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያናት፤ በመካነ ኢየሱስ ቤተ ክርስቲያናትና በሕይወት ብርሃን ቤተ ክርስቲያናት ላይ እየደረሰ ያለውን ችግር አብራሩ።

¹⁰⁴ ቀሲስ ሰለሞን ገ/ሥላሴ (ከ1967-1970 እ.ኤ.አ) ከሩሲያው ሌኒን ግሬድ አካዳሚ በግስተርስ እፍ ቲኦሎጂ የተመረቁ ናቸው።

¹⁰⁵ Eide, Revolution and Religion in Ethiopia, 1996, P. 205-206

እንዲሁም፤ «በባሌ ጎባ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንና የሌሎች ወንጌላዊያን አብያተ ክርስቲያናት ምዕመናንን በእምነታቸው ምክንያት እንደ ፀረ አብዮተኛ በመቁጠር ለመግደል ባለሥልጣኖች ተመካክረው ከጨረሱ በኋላ በክፍለ ሀገሩ የሚገኙትን የቃለ ሕይወትና ሌሎች አማኞች በገበሬ ማኅበራትና በቀበሌ ማኅበራት አማካይነት መዝግበው ሃይማኖታችሁን መካድ ይኖርባችኋል፤ ባትከዱ ከ15 ቀን በኋላ ትረሽናላችሁ በማለት ምዕመናን ሃይማኖታቸውን እንዲተው በማስገደድ ላይ ይገኛሉ። ይህም እጅግ አላሳቢ የሆነ ሁኔታ ፈጥሯል። ታዲያ ሁኔታው በዚህን መሰሉ ሁኔታ እያለ እንደምን የሃይማኖት ነፃነት በኢትዮጵያ ውስጥ ተከብሯል ለማለት ይቻላል?» በማለት እውነታውን በመግለጽ የተሸፋፈነው እንዲገለጽ በድፍረት ተቃወሙ።¹⁰⁶

በጉባዔው ላይ መንግሥት ያልገመተውና ያልጠረጠረው ተግዳሮት ቢገጥመውም በቂስ ጉዲና ቱምሣ ላይ ጥርሱን በመንከስ እንደምንም ሁኔታዎችን በማረጋጋት ጉባዔው ከተጠናቀቀ በኋላ በፍጹም በጉባዔተኛው ያልተወሰነውን ተወሰነ ብሎ ልክ የሃይማኖት ነፃነት በኢትዮጵያ ውስጥ እንደተንሰራፋ በማጋነን በዜና ማሠራጫዎች አማካይነት፤

«የቤተ ክርስቲያን መሪዎች በኢምፔሪያሊዝም ሢራ የተቀነ ባበረውን ወረራ በማውገዝ ለአብዮቱ ያላቸውን ድጋፍ ገለጹ።» የሚል ዜና አስተላለፈ። ከዚያን ፅላት ጀምሮም፤ «በሀገር ጉዳይ ሃይማኖት አይለያየንም» የሚባል ብሔራዊ አስተባባሪ ኮሚቴ ከየሃይማኖት ክፍሎች ተውጣጥቶ እንደሚቋቋም ይፋ ሆነ።

ይህንን ውሳኔ እያንዳንዱ የሃይማኖት ክፍል ተግባራዊ አድርጎ በቋሚ የኮሚቴ አባልነት ተሳትፎ እንዲያደርግ መንግሥት በወሰነው መሠረት እንደ ሌሎቹ የእምነት ክፍሎች ሁሉ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንም ለውሳኔው ተገዥ በመሆን ተወካዮቿን አስታውቃለች፤

« . . . በሀገር ጉዳይ ሃይማኖት አይለያየንም ኮሚቴ አብያተ ክርስቲያናትና መስጊዶች በቋሚ አባልነት እንዲመዘገቡ ሲል በፃፈው ደብዳቤ መሠረት ይኸው ለጉባዔው ቀርቦ በዚሁ ኮሚቴ ውስጥ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንን በቋሚነት አቶ ተክሌ ወ/ጊዮርጊስና አቶ

¹⁰⁶ የኢትዮጵያ አብያተ ክርስቲያናት መተባበር ጉባዔ፤ ደብዳቤ፤ ታህሳስ 20/1971 ዓ.ም.

ሁሴን የሱፍ እንዲወክሉ ተወሰነ።¹⁰⁷ የሚል ቃለ ጉባዔ ተይዞ ሁለቱ ሰዎች ተመረጡ።

የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የሥራ አስኪያጅ ኮሚቴ አባልና ዋና ጸሐፊ አቶ ተክሌ ወ/ጊዮርጊስ የኮሚቴው ጸሐፊ የሆኑበት ይህ ብሔራዊ ኮሚቴ ከመንግሥት ጋር በመተባበር ከመጋቢት 19-21/1970 ዓ.ም. የቆየ ሴሚናር በአዲስ አበባ የግዘጋጃ ቤት አዳራሽና በመግከርት ሸንጎ የመሰብሰቢያ አዳራሽ (ፓርላማ) ተካሄደ። በስብሰባው ላይ የተገኙት ተሳታፊዎች ብዛት ከ1200 በላይ ሲሆን የኦርቶዶክስ፣ የእስልምና፣ የካቶሊክና የፕሮቴስታንት ሃይማኖት ተከታይ ምዕመናን ተወካዎች። ስብሰባውን በንግግር የከፈቱት የደርጉ አባል ሻለቃ እንዳለ ተሰማ ሲሆኑ ከሁሉም የሃይማኖት ክፍል ዋና ዋና መሪዎች ተገኝተዋል። የክርስትና እምነትን ወክለው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን ፓትርያርክ ርዕሰ ሊቀ ጳጳሳት አቡነ ተክለ ሃይማኖት፣ በኢትዮጵያ የእስልምና ተከታዮች ስም ይማም ሐጂ መሐመድ ሳኒ ሐቢብ ንግግር በማድረግ ምዕመኑ በኅብረተሰባዊ ፍልስፍና ያገኘውን ነፃነት ተግባራዊ እንዲጠብቅና ለሀገሩ ዘብ እንዲቆም ጥሪ አድርገዋል። በማያያዝም፤ ሀገር፣ ኅብረተሰብናዊነት፣ ሃይማኖትና ፖለቲካ፣ የሃይማኖት ድርጅቶች በኅብረተሰቡ የሚያደርጉት አስተዋፅኦ በተሰኙ ርዕሶች ዙሪያ የጥናት ወረቀቶች ቀርበው የጉባዔው ተሳታፊ ሰፊ ውይይት አድርጎባቸዋል።

አብዛኞቹ የጥናት ወረቀቶች ቀደም ሲል በአፍሪቃ አዳራሽ በተደረገው ስብሰባ ላይ የቀረቡ ስለነበሩ ብዙም የይዘት ለውጥ አልነበራቸውም። በተለይም ቀሲስ ሰለምን ገ/ሥላሴ እንደተለመደው የሶሻሊዝምና የክርስትናን ተመሳሳይነት ለማሳየት ከመጽሐፍ ቅዱስና ከሌኒን ቅጾች ጥቅስ እየጠቀሱ በተጠናከረ ሁኔታ ለማሳመን ያደረጉት መከራ ለሁለተኛ ጊዜ በጉባዔተኛው የከፋ ትችትና ነቀፋ እንዲደርስባቸው አድርጓል።

ጉባዔው በሴሚናሩ መጨረሻ ላይ ባለ ዘጠኝ ነጥብ የጋራ መግለጫ በማውጣት ቢጠቃለልም ዋነኛው መልዕክት ግን የሶማሊያን ወረራ የሚቃወምና የአንዳንድ የአረብ ሀገሮችን የተቀነባበረ ሜራ የሚኮንን ነበር። በርግጥ በስድስተኛው ነጥብ ላይ የተጠቀሰው ሃሳብ «ኢትዮጵያ በኅብረተሰብአዊነት ከተመራች ሃይማኖት ይጠፋል ሰላምም አይኖርም እያሉ በሃይማኖት ስም በሕዝባችን መካከል ወሬ የሚነኩትን

¹⁰⁷ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የሥራ አስፈጻሚና ሠራተኞች የጋራ ስብሰባ ቃለ ጉባዔ፤ ነሐሴ 20/1970

ተንኮለኞች እንዲታገሱ እንመክራለን፤ ምህረትና ቸርነት ፍቅርና ሰላም የሃይማኖት ዋና መመሪያዎች ናቸው። ...» የሚል ሃሳብ ተጠቅሷል።

በዘጠነኛው ነጥብ ላይም፤ «በጋራ መግለጫችን በጥብቅ ልናሳስብ የምንወደው የለውጡና የአብዮቱ ወዳጆችና ተራማጆች መስለው ሃይማኖትን የሚቃወሙ፤ አብያተ ክርስቲያንና መስጊዶችን የሚደፍሩ ለመዝጋትም የሚሞክሩ አልፎ አልፎ ገጥመውናል። ይህም አፈፃፀማቸው መንግሥትን ከሕዝብ ሕዝብን ከመንግሥት ጋር ለማጋጨት የሚያደርጉት የተንኮላ ዘዴ መሆኑ ይሰማናል። ስለዚህ እነዚህን የመሳሰሉ በውስጡ ምሥጢር የለውጡ ተቃራኒዎች በሆኑ ግለሰቦች መንግሥት ከትትል እንዲያደርግና የአብያተ ክርስቲያንና የመስጊዶችን የነፃነት ሕልውና እንዲያከብር እንጠይቃለን፡- ለእግዚአብሔር ምሥጋና ይሁን» በሚል ኃይለ ቃል መግለጫው ተነቦ አለቀ። በተከታታይ ቀናትም «በሃይማኖት አይለያየንም» ጉባዔ ላይ በተወሰነው መሠረት እያንዳንዱ ቤተ ክርስቲያን፤ የሃይማኖት ድርጅትና ግለሰብ አቅሙ የፈቀደውን ያህል ሀገሩን ከወራሪዎች ጥቃት ለመከላከል ገንዘብ እንዲያዋጣ በመወሰኑ እንኳን ጥሬ ገንዘብና የማቴሪያል ድጋፍና ጌጣጌጥ እንኳን ሳይቀር ከመላው ወንጌላዊያን አብያተ ክርስቲያናት እየተዋጣ ተሰበሰበ። የኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የማስተባበሪያ ጽሕፈት ቤትም በሁለት ተከታታይ ጊዜያት ከብር ሃምሳ ሺህ በላይ በመርዳት ለተጎዱትና ለተፈናቀሉት ወገኖቻችን እንዲደርስ ለሃይማኖት አይለያየንም ዓላማ መተባበሯን አስመስክራለች።

የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ዋና ጸሐፊዋን ወክላ በንቃት የተሳተፈችበት የሃይማኖት አይለያየንም ብሔራዊ ኮሚቴ ከሱማሊያ ወራሪዎች እጅ ነፃ የወጡትን ካራማራና ጅጅጋን የመሳሰሉ ቦታዎችን ሲጎበኝ በወኪሏ አማካይነት እርሷም ተሳትፋለች።

ከዚህ ሁሉ በላይ ግን መንግሥት የ«ሃይማኖት አይለያየንም»ን ብሔራዊ ኮሚቴ የተጠቀመበት በምሥራቁ የሀገሪቱ ክፍል ከሶማሊያ ጋር ለነበረው ጦርነት ደጀን እንዲሆነው ብቻ ሳይሆን የሶቫዚዝም ፍልስፍና ከክርስትና ሃይማኖት ጋር ተመሳሳይ መሆኑን እንዲቀስቅስለት ጭምር በመርዝ የተለወሰና ብዙ የዋህ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ያልተረዱትን ድብቅ አጀንዳ ዘርግቶ ነበር። ለዚህን መሰሉ ዓላማ ማራመጃነትም ተደጋግሞ እንደተገለጸው የሃይማኖት ካባ ያጠለቁ አንዳንድ ሰዎችን መንግሥት ራሱ መድቦ ነበር። በእነዚሁ ሠርገው በገቡ ጥቂት ሰዎች ደጀንነት «ሃይማኖት አይለያየንም» ብሔራዊ ኮሚቴን በግንባር ቀደምትነት በማሰለፍ በ1971 ዓ.ም. በብሔራዊ ትያትር ቤት የተጠራው

ርዕዮተ ዓለማዊ ስብሰባም ሳይጠቀስ አያልፍም። በዚህን ስብሰባ ላይ ከሩሲያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ተወካዎች የመጡ ጳጳሳት ሶሻሊዝም ከክርስትና ጋር ተመሳሳይ መሆኑን በድፍረት አስተምረዋል። ብዙዎቹም ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ «ሊሠራ የማይወድ አይብላ» የሚለውን ዓይነት የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅስ እየጠቀሱ «ሶሻሊዝም ማለት ክርስትና ማለት ነው» ምክንያቱም አንዱ የሶሻሊዝም መፈክር! «የማይሠራ አይብላ» የሚል ነው በማለት ያነጻጽሩ ነበር።

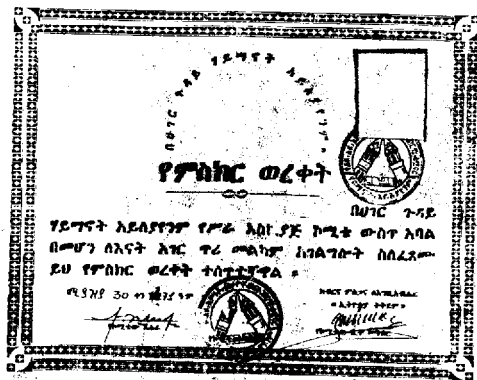
በስብሰባው መጨረሻ ላይም እንደተለመደው የአቋም መግለጫ ተዘጋጅቶ እንዲነበብ ይደረጋል። በአጋጣሚ ሆኖ የአቋም መግለጫውን ማንበብ የሚገባቸው የብሔራዊ ኮሚቴው ዋነኛ ሰው አንድም ሆኑ ብለው አዝማሚያው ስላላማራቸው ሊሆን ይችላል አለያም ከአቅም በላይ የሆነ ችግር ገጥሟቸው በመቅረታቸውም እንደሆነ ይገመታል ብቻ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንን የወከሉት አቶ ተክሌ ወ/ጊዮርጊስ የኮሚቴውም ጸሐፊ ነበሩና ከሌላ አካል ተዘጋጅቶ የተሰጣቸውንና ቀደም ብሎ ያልተዘጋጁበትን ጽሁፍ እዚያው መድረክ ላይ እንዲያነቡት ይደረጋል። ኮሚቴው ቀድሞ ያልመከረበት ስለነበር የጽሁፉ ይዘት በአብዛኛው በሀገሪቱ ውስጥ የሃይማኖት ነፃነት በሚገባ መከበሩን፣ አንዳንድ የውጭ ሀገር የሃይማኖት ተቋማት፣ ድርጅቶችና የዜና ማሠራጫዎች በኢትዮጵያ የሃይማኖት ነፃነት እንደሌለ አስመስለው የሚያወሩት ሁሉ ሃሰት መሆኑን የሚገልጽ ነበር። አቶ ተክሌ ወ/ጊዮርጊስም ጽሁፉን ሲያነቡ በተለያዩ የመገናኛ ብዙሃን ታዩ፤ ጽሁፉም ወደተለያዩ የሀገሪቱ ቋንቋዎችና የውጭ ሀገር ቋንቋዎች እየተተረጎመ በሞገድና በጋዜጦች እየታተመ ተሰራጩ።

ይህም፣ አጋጣሚ ለአብያተ ክርስቲያናት መሪዎችና ለራሷ ለቤተ ክርስቲያን ህልውናም ቢሆን ወጥመድና እሾህ መሆን ጀመረ። «ከአፍ የወጣ አፋፍ» እንዲሉም በአደባባይ የተገለጸው የተቀነባበረ ሴራ በተቀዳሚነት ለቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ዋና ጸሐፊም ሆነ ለቤተ ክርስቲያኒቱ ጸጸትና የልብ ስብራት አተረፈ። የክርስቲያኖች ስደት የሚባል ነገር በሀገራችን በፍጹም የለም ተብሎ የተነበበውን የአቋም መግለጫ ለማስተባበልም ጊዜ ጠየቀ።

በየዋህነትና ባለማስተዋል ቤተ ክርስቲያንና ምዕመናንን ለማጥመድ የተሠራው ሠራ ሰምሮ ብዙዎችን አሸማቀቀ። ለአንዳንዶችም የቤተ ክርስቲያን መሪዎች የሕይወት መስዋዕትነት መከፈል አንዱ ተጠቃሽ ምክንያት ይሄው እንደሆነም ብዙዎች ይመሠክራሉ።

የልዩ ልዩ እምነት ተከታዮች የእናት አገር ጥሪ የሴሚናር
ናጻጊ የጋራ መገለጫ

የቤተ ክርስቲያን መሪዎችም በቅንነትና በየዋህነት የተሰጣቸውን ዳቦ መልሰው በመባረክ ቀምሰው ሌሎችንም አቀመሱ። እናም ሶሻሊዝም ጊዜያዊ ድል ተጎናጽፎ አሸናፊነቱን በማወጅ በቤተ ክርስቲያን ላይ የስደት ሰይፉን ሊመዝ ድፍረት አገኘ። የተሳሳተ መረጃ መተላለፉን በመግለጽ የውጭ መንግሥታትን ለማሳመን መድረኩ ጠበብ፤ መንገዱም ተዘጋ። የመከራ ደመና ከዚያን ዕለት ጀምሮም አብያተ ክርስቲያናትን ከበባቸው። የስደቱ ደመና ቅዱሳንን እንዲለበልብ ልዩ ልዩ ስልቶች ይቀየሱ ጀመር። ክርስቲያን ነው መባል የሚያሸማቅቅና የሚያሳቅቅ እምነት ሆነ። ለአሳዳጆች ድል፣ ለተሰዳጆች ጉስቁልና ታወጀ።

በቤተ ክርስቲያናት ላይ በሰው-ር ይውጠነጠን የነበረው ሂረ ገሃድ ወጥቶ እንደ ተባለው ሶሻሊዝምና ክርስትና ተመሳሳይ ይዘት ያላቸው ሳይሆኑ ሶሻሊዝም የክርስትና ጠላት መሆኑ በአዋጅና በመግ ለጫዎች ይበሰር ጀመር። ሊቢያ የተጠነሰሰው «የክርስትናና የእስልምና» የውህደት ጥንሰስ እንደታሰበው ኢትዮጵያ ውስጥ ባይተገዳርም ወቅታዊ ቅባትና ስልት ታብሶ ሀገርና በመከላከል ሌላ ቅርጽ ተግባራዊ ሆነ። ያም ሆነ ይህ የሁለቱም ዓላማ ክርስትናን ለማጥፋት የታሰበ ስለነበረ እንደ መንታ አጥፊ ሰይፍ የተሳለ ነበር። ቢሆንም ግን እግዚአብሔር በቅንብሩ መሃል ጣልቃ ገብቶ የተዘረጋው መከራ ቤተ ክርስቲያንን ለማግኘትና የክርስቲያኖችን እምነት ለማጥፋት አገልግሎት ላይ የለ። መከራው እየጋለና ሥር እየሰደደ በሄደ ቁጥር የቤተ ክርስቲያን ውበትና መፃዛ እየደመቀና እየገነነ መሄድ ጀመረ። ያለፉት ግን የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በታሪኳ ውስጥ አምላኳን «የሰጠነትኸኝ ለመልካም ሆኗልኝ» ያልቸባቸው ዓመታት እነዚያ የጠቆናና የጨረገው ወቅቶች ነበሩ። የጨረገው ወቅት በከህደት ገንፍሎ እነሆ በኢትዮጵያ ምድር የንጹሐን ክርስቲያኖች የኤሎሄ ጣርና የሃሌ ሉያ ዝግራዎች ምድሪቱን ሊሞሉ ዘመን ደረሰ።†